

Παρατηρήσεις της RSA

ΕΠΙ ΤΟΥ

Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας

Διατάξεις για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, ενοποίηση διατάξεων για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία, τη διαδικασία χορήγησης και ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας, αναδιάρθρωση δικαστικής προστασίας αιτούντων άσυλο και άλλες διατάξεις.

Οκτώβριος 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σύνοψη παρατηρήσεων	3
Εισαγωγή	5
Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων	7
1. Ενοποίηση διατάξεων για το άσυλο	7
2. Αναγνώριση αιτούντων διεθνή προστασία	7
2.1. Άρθρο 24: Άδειες διαμονής	7
3. Συνθήκες υποδοχής	9
3.1. Άρθρο 46: Κράτηση των αιτούντων	9
3.2. Άρθρο 47: Συνθήκες κράτησης.....	11
3.3. Άρθρα 53 και 116, παρ. 14: Απασχόληση	12
3.4. Άρθρο 57: Περιορισμός ή διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής.....	13
3.5. Άρθρο 61: Θύματα βασανιστηρίων και βίας.....	14
4. Διαδικασία ασύλου	15
4.1. Άρθρο 65: Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου	15
4.2. Άρθρο 67: Ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις.....	16
4.3. Άρθρο 75: Αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων.....	18
4.4. Άρθρο 81: Σιωπηρή ανάκληση	18
4.5. Άρθρα 39, παρ. 6, περ. γ' και 83, παρ. 7: Εξέταση κατά προτεραιότητα	19
4.6. Άρθρα 83, παρ. 9 και 88, παρ. 2: Ταχύρρυθμη διαδικασία και προδήλως αβάσιμες αιτήσεις.....	20
4.7. Άρθρο 86: Ασφαλείς τρίτες χώρες	22
4.8. Άρθρο 87: Ασφαλείς χώρες καταγωγής.....	25
4.9. Άρθρο 90: Διαδικασίες στα σύνορα	26
4.10. Άρθρο 93: Περιεχόμενο προσφυγής	28
4.11. Άρθρο 104: Δικαίωμα παραμονής.....	29
4.12. Άρθρο 116, παρ. 3: Σύνθεση Επιτροπών Προσφυγών	30
Παράρτημα – Κατάλογος προτεινόμενων τροποποιήσεων	32

Σύνοψη παρατηρήσεων

1. **Ενιαία νομοθεσία για το άσυλο:** Η RSA βρίσκει θετική την πρόθεση ενοποίησης των διατάξεων για τη διαδικασία, την υποδοχή και την αναγνώριση σε ένα κείμενο. Η δημιουργία ενός ενιαίου νόμου περί διεθνούς προστασίας συνιστά κρίσιμη συγκυρία για τη διόρθωση ορισμένων εν ισχύ διατάξεων και τη σωστή εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το δίκαιο της ΕΕ, επομένως απαιτείται επαρκής χρόνος διαβούλευσης και εξέτασης του Σχεδίου Νόμου.
2. **Ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις:** Συνίσταται διευκρίνιση των εννοιών των «ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» και της «επαρκούς υποστήριξης», προς πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου και σωστή καθοδήγηση των αρμόδιων αρχών ως προς την εφαρμογή τους.
3. **Θύματα βασανιστηρίων:** Προτείνεται κατάργηση της διάταξης περί πιστοποίησης από δημοσίους φορείς, εφόσον ο περιορισμός των φορέων αρμόδιων για τη χορήγηση σχετικής ιατρικής γνώμатуευσης δεν προβλέπεται από την Οδηγία για την υποδοχή, ούτε από το Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης.
4. **Σιωπηρή ανάκληση αιτήσεων διεθνούς προστασίας:** Συνίσταται απόρριψη του τεκμηρίου σιωπηρής ανάκλησης της αίτησης ασύλου σε περίπτωση άρνησης μεταφοράς σε δομή φιλοξενίας, καθώς είναι αντίθετο με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου.
5. **Ταχύρρυθμη διαδικασία:** Συνίσταται απόρριψη ορισμένων από τους προβαλλόμενους λόγους εφαρμογής της διαδικασίας, ήτοι προέλευση από συγκεκριμένη χώρα ή ορισμένο χρονικό όριο εξέτασης, οι οποίοι είναι αντίθετοι με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου.
6. **Διαδικασία στα σύνορα:** Κρίνεται αναγκαία η πλήρης εναρμόνιση του πεδίου εφαρμογής της διαδικασίας με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου, καθώς και απόρριψη της εξαιρετικά σύντομης προθεσμίας για την κατάθεση προσφυγών στην κατ'εξαίρεση διαδικασία στα σύνορα.
7. **Ασφαλής τρίτη χώρα:** Συνίσταται απόρριψη της διάταξης περί κατάρτισης καταλόγου «ασφαλών τρίτων χωρών», ο οποίος επιφέρει κίνδυνο αυτόματης εφαρμογής της έννοιας χωρίς ενδελεχή αξιολόγηση των ατομικών συνθηκών του αιτούντος, ενώ λανθασμένα προβάλλεται ότι βρίσκει έρεισμα στην πρακτική άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Προτείνεται η διεξαγωγή διαβούλευσης για την ορθή ενσωμάτωση του αρ. 38, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.
8. **Περιεχόμενο προσφυγών:** Προτείνεται απόρριψη του αρ. 93 περί υποχρέωσης υποβολής δικογράφου, δεδομένων των σημαντικών κενών που παραμένουν στην παροχή αποτελεσματικής νομικής συνδρομής ανά την επικράτεια και των εξαιρετικά σύντομων προθεσμιών κατάθεσης προσφυγών σε ορισμένες διαδικασίες.
9. **Δικαίωμα παραμονής:** Προτείνεται διατήρηση του ανασταλτικού χαρακτήρα των προσφυγών, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η πρόσβαση στην πραγματική

προσφυγή και να αποφευχθεί η περαιτέρω διοικητική επιβάρυνση των Επιτροπών Προσφυγών.

10. **Σύνθεση Επιτροπών Προσφυγών:** Υπενθυμίζεται ότι ο τρόπος επιλογής και διορισμού των μελών των Επιτροπών Προσφυγών, ο ρόλος του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στην αύξηση ή μείωση των Επιτροπών, καθώς και η διάρκεια της θητείας και δυνατότητα παραίτησης των μελών των Επιτροπών, παραμένουν σημεία που αποδεικνύουν την έλλειψη ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των Επιτροπών Προσφυγών και τη μη λειτουργία τους ως «οιονεί δικαιοδοτικών οργάνων». Προς ενίσχυση του κύρους της δευτεροβάθμιας διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων ασύλου, είναι απαραίτητη η ενίσχυση της ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των Επιτροπών Προσφυγών, καθώς και η διασφάλιση μίας δίκαιης και αποτελεσματικής προσφυγής στη διαδικασία ασύλου. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται η διεξαγωγή αξιολόγησης της λειτουργίας των Επιτροπών Προσφυγών και ουσιαστικής διαβούλευσης με σκοπό τη δημιουργία Επιτροπών ανεξάρτητων, αμερόληπτων και αποτελεσματικών τόσο στην ποιότητα όσο και στην ταχύτητα διεκπεραίωσης των προσφυγών.

11. **Κράτηση των αιτούντων:** Οι τροποποιήσεις του αρ. 46 εντείνουν τον κίνδυνο περαιτέρω γενίκευσης της διοικητικής κράτησης, κατά παράβαση της υποχρέωσης αποφυγής μέτρων στέρησης της ελευθερίας των αιτούντων άσυλο. Για τους λόγους αυτούς, προτείνεται η επαναφορά των διατάξεων του αρ. 46 Ν 4375/2016 ως ελάχιστη προϋπόθεση για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις υποχρεώσεις της βάσει της Οδηγίας για την υποδοχή και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

12. **Πρόσβαση στην απασχόληση:** Συνίσταται επαναφορά του δικαιώματος πρόσβασης στην αγορά εργασίας αμέσως μετά την κατάθεση της αίτησης ασύλου, ούτως ώστε να διευκολυνθεί η προσπάθεια των αιτούντων να μεριμνούν αυτόνομα για τη διαβίωσή τους και να μην παρατείνεται η εξάρτησή τους από το ήδη βεβαρυμένο και ανεπαρκές σύστημα υποδοχής.

13. **Άδειες διαμονής:** Προτείνεται επαναφορά της τριετούς άδειας διαμονής σε δικαιούχους επικουρικής προστασίας, εφόσον δεν δικαιολογείται αντικειμενικά η διαφοροποίηση των δικαιωμάτων των δύο καθεστώτων διεθνούς προστασίας και ενδέχεται να επιφέρει σημαντικό διοικητικό φόρτο στην Υπηρεσία Ασύλου.

14. **Επείγουσες ρυθμίσεις:** Συνίσταται απορριψη των αρ. 113 και 114, με τα οποία το Υπουργείο επιχειρεί εξαιρετικά επαχθείς και μη εξατομικευμένες ρυθμίσεις για τη μείωση των εκκρεμών αιτήσεων ασύλου και των ελλείψεων θέσεων στις δομές φιλοξενίας, χωρίς τη θέσπιση ή έστω εξέταση μέτρων όπως διασφαλιστεί η προστασία των εν λόγω αιτούντων και δικαιούχων προστασίας από απάνθρωπες συνθήκες ή επαναπροώθηση.

Εισαγωγή

Το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη δημοσίευσε στις 15 Οκτωβρίου 2019 το «Σχέδιο Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας», το οποίο έθεσε σε δημόσια διαβούλευση ως τις 21 Οκτωβρίου 2019.¹

Η κυβέρνηση είχε ανακοινώσει από τις 30 Σεπτεμβρίου 2019 την επικείμενη δημοσίευση Σχεδίου Νόμου για την τροποποίηση της νομοθεσίας για το άσυλο. Σύμφωνα με το δελτίο τύπου, το Σχέδιο Νόμου θα αποσκοπούσε ρητά στην «αυστηροποίηση του πλαισίου αίτησης και χορήγησης ασύλου», «βάζοντας τέλος στην αναρχία», διορθώνοντας «το αδόμητο ελληνικό σύστημα ασύλου» και εξαλείφοντας τις «συνέπειες μίας ιδεοληπτικής νομοθέτησης» από την προηγούμενη κυβέρνηση.²

Λαμβάνοντας υπόψη την πάροδο τουλάχιστον τεσσάρων δραστικών και ελλιπώς αξιολογημένων τροποποιήσεων της νομοθεσίας για το άσυλο, με πληθώρα μέτρων εις βάρος των δικονομικών εγγυήσεων στις διαδικασίες ασύλου, από τον Απρίλιο του 2016 μέχρι σήμερα (N 4375/2016, N 4399/2016, N 4461/2017, N 4540/2018), η εμφάνιση νέων περιοριστικών νομοθετικών μέτρων φαίνεται, εντούτοις, να επιβεβαιώνει τη συνέχιση της μεταναστευτικής πολιτικής των τελευταίων ετών. Η παρουσίαση ενός εκτεταμένου Σχεδίου Νόμου, χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση του υπάρχοντος πλαισίου και των συνεπειών των πολλαπλών τροποποιήσεων που επήλθαν στο διάστημα των περασμένων 3,5 χρόνων, προμηνύει, εκ νέου, μία βεβιασμένη υιοθέτηση επαχθών μέτρων, τα οποία θα προσβάλουν τα δικαιώματα των αιτούντων και δικαιούχων διεθνή προστασία και θα επιβαρύνουν σημαντικά το έργο των διοικητικών αρχών. Μεταξύ άλλων, το Σχέδιο Νόμου προβαίνει στον περιορισμό πολλαπλών διατάξεων περί δικαιωμάτων των αιτούντων και δικαιούχων διεθνούς προστασίας στις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπει το ενωσιακό δίκαιο, παρά τη ρητή δυνατότητα θέσπισης ευνοϊκότερων διατάξεων στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών Οδηγιών.

Μία αξιολόγηση του υπάρχοντος νομικού πλαισίου και διαβούλευση και σε βάθος εξέταση των επί μέρους ρυθμίσεων που προτείνονται στο Σχέδιο Νόμου είναι απολύτως αναγκαίες για την αποφυγή τέτοιων συνεπειών, την καταβολή μίας αποτελεσματικής προσπάθειας βελτιστοποίησης της διαδικασίας ασύλου, καθώς και την πλήρη συμμόρφωση του ελληνικού δικαίου με το διεθνές και ευρωπαϊκό δίκαιο. Η Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA) επισημαίνει ότι η εξαιρετικά στενή προθεσμία, κάτω των έξι ημερών, που δόθηκε από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη για την υποβολή σχολίων επί του Σχεδίου Νόμου, καθιστά εξαιρετικά δύσκολη μία λεπτομερή ανάλυση των διατάξεων του κειμένου και τη συνεισφορά των φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα του ασύλου στη διαβούλευση.

Τονίζεται, ωστόσο, ότι το πλαίσιο και οι στόχοι που θέτει το Σχέδιο Νόμου στερούνται τεκμηρίωσης. Σύμφωνα με το δελτίο τύπου που δημοσιεύθηκε κατόπιν του Υπουργικού

¹ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Σχέδιο Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2oO9ipb>.

² Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, «Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου», 30 Σεπτεμβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2nZ9cKU>. Βλ. επίσης Εφ.Συν, «Δόγμα «βίου αβιώτου» από την κυβέρνηση για τους πρόσφυγες», 30 Σεπτεμβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2nQkNf4>, Καθημερινή, «Οι αλλαγές στο σύστημα ασύλου», 1^η Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2o8pkJM>.

Συμβουλίου στις 30 Σεπτεμβρίου 2019, «με βάση την ανάλυση των στατιστικών στοιχείων εθνικότητας όσων εισέρχονται στη χώρα, κοινή πεποίθηση είναι ότι πλέον πρόκειται για μεταναστευτικό πρόβλημα και όχι προσφυγικό.»³ Δημοσίευμα του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη προσθέτει ότι το «προσφυγικό – των Σύρων και Ιρακινών – είχε μετατραπεί σε μεταναστευτικό των Αφγανών και υποσαχάρων.»⁴ Το Αφγανιστάν είναι η κύρια χώρα καταγωγής αιτούντων διεθνή προστασία στην Ελλάδα, καθώς 10.104 από τις 41.643 αιτήσεις που έχουν κατατεθεί από τον Ιανουάριο ως τον Αύγουστο του 2019 αφορούν Αφγανούς υπηκόους.⁵

Η RSA εκφράζει ιδιαίτερη ανησυχία ως προς τις άνω εκτιμήσεις της κυβέρνησης, τις οποίες κρίνει όχι μόνον ανάρμοστες προς την ανεξαρτησία της διαδικασίας ασύλου υπό την επιμέλεια της Υπηρεσίας Ασύλου, αλλά και αβάσιμες και αντίθετες στη θεμελιώδη αρχή της εξατομικευμένης εξέτασης των αιτημάτων ασύλου. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου, το ποσοστό αναγνώρισης των υπηκόων του Αφγανιστάν σε διαδικασίες πρώτου βαθμού κατά τη διάρκεια των πρώτων οκτώ μηνών του 2019 βρίσκεται στο 71,9%.⁶ Σημειώνεται ότι τα ποσοστά αναγνώρισης για αιτούντες άσυλο από το Αφγανιστάν φτάνουν το 95,3% στην Ελβετία⁷ και το 63,3% στη Γερμανία κατά την ίδια περίοδο.⁸ Συγκεκριμένα στη Γερμανία, το ποσοστό αναγνώρισης σε πρώτο βαθμό αυξήθηκε από 49,4% τον Αύγουστο του 2018 σε 63,3% τον Αύγουστο του 2019. Τα στατιστικά στοιχεία δεν στηρίζουν την πεποίθηση της κυβέρνησης ότι η Ελλάδα δεν αντιμετωπίζει πλέον προσφυγικές ροές. Τουναντίον, αναδεικνύουν με σαφήνεια τη συνεχόμενη και επιτακτική ανάγκη παροχής διεθνούς προστασίας στην πλειοψηφία των προσώπων που εισέρχονται στη χώρα και αιτούνται άσυλο.

Εξίσου λανθασμένη είναι η εκτίμηση του δελτίου τύπου της κυβέρνησης σχετικά με τις επιστροφές, όπου ανακοινώνεται στόχος αύξησης «των επιστροφών, από 1.806 στα 4,5 χρόνια της προηγούμενης διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, σε 10.000 μέχρι το τέλος του 2020.»⁹ Τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Eurostat για την Ελλάδα αναφέρουν 14.390 αναγκαστικές επιστροφές υπηκόων τρίτων χωρών το 2015, 19.055 το 2016, 18.060 το 2017 και 12.465 το 2018.¹⁰ Σε ό,τι αφορά συγκεκριμένα την Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, η οποία τέθηκε σε ισχύ πριν 3,5 χρόνια, ο αριθμός των επιστροφών στην Τουρκία έχει φτάσει τις 1.913 ως τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2019.¹¹

³ Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, «Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου», 30 Σεπτεμβρίου 2019.

⁴ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, «Απάντηση σε Ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΣΥΡΙΖΑ», 30 Σεπτεμβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2nW7vO7>.

⁵ Υπηρεσία Ασύλου, *Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου*, 31 Αυγούστου 2019, 2, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2nWbOJg>.

⁶ Υπηρεσία Ασύλου, *Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου*, 31 Αυγούστου 2019, 4.

⁷ Ελβετική Εθνική Γραμματεία για τη Μετανάστευση (SEM), *Statistiques en matière d'asile*, 31 Αυγούστου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2j05MnE>.

⁸ Γερμανική Ομοσπονδιακή Υπηρεσία για τη Μετανάστευση και τους Πρόσφυγες (BAMF), *Aktuelle Zahlen zu Asyl*, 31 Αυγούστου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/1KoTPK6>.

⁹ Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, «Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου», 30 Σεπτεμβρίου 2019.

¹⁰ Eurostat, *Third country nationals returned following an order to leave*, migr_eirthn, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2NCAJNr>.

¹¹ Τουρκική Γενική Διεύθυνση Διαχείρισης της Μετανάστευσης (DGMM), *Geri alim*, 30 Σεπτεμβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://www.goc.gov.tr/geri-alim>.

Δεδομένου του συντόμου της προθεσμίας υποβολής σχολίων στη δημόσια διαβούλευση, το παρόν έγγραφο περιέχει τις παρατηρήσεις της RSA επί επιλεγμένων ρυθμίσεων του Σχεδίου Νόμου.

Ανάλυση επιλεγμένων ρυθμίσεων

1. Ενοποίηση διατάξεων για το άσυλο

Σύμφωνα με το **άρθρο μόνον**, στόχος του Σχεδίου Νόμου είναι η ενοποίηση των διατάξεων που αφορούν το άσυλο σε ένα νομοθέτημα. Το δελτίο τύπου της κυβέρνησης της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2019 ανέφερε, αντιστοίχως, ότι «για πρώτη φορά η χώρα αποκτά έναν νόμο περί διεθνούς προστασίας. Σε ένα ενιαίο κείμενο συμπεριλαμβάνονται οι Οδηγίες που συγκροτούν το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου και διέπουν την υποδοχή, τη διαδικασία εξέτασης και την αναγνώριση των αιτούντων.»¹²

Η RSA βρίσκει θετική επί της αρχής την πρόθεση κωδικοποίησης των εν ισχύ διατάξεων για τη διαδικασία (Ν 4375/2016), την υποδοχή (Ν 4540/2018) και την αναγνώριση (ΠΔ 141/2013) σε ένα νομοθετικό κείμενο. Η θέσπιση ενός ενιαίου νόμου περί διεθνούς προστασίας αναμένεται να απλοποιήσει το νομοθετικό πλαίσιο και να διασφαλίσει τη συνοχή των μέτρων που απορρέουν από τις Οδηγίες 2013/32/ΕΕ για τις διαδικασίες ασύλου,¹³ 2013/33/ΕΕ την υποδοχή¹⁴ και 2011/95/ΕΕ για την αναγνώριση.¹⁵

Στο σημείο αυτό, η RSA σημειώνει ότι η ενοποίηση της νομοθεσίας για το άσυλο συνιστά κρίσιμη συγκυρία για τη διευκρίνιση επικαλυπτόμενων διατάξεων, όπως αυτές που αφορούν τις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης και την υποδοχή των αιτούντων άσυλο, καθώς και τη διόρθωση ορισμένων εν ισχύ διατάξεων προς ορθή έναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με το δίκαιο της ΕΕ. Παράλληλα, εκφράζει ανησυχία για την επιχειρούμενη υποβάθμιση σειράς από δικαιώματα που παρέχονται από την κείμενη νομοθεσία στους αιτούντες και δικαιούχους προστασίας, μέσω τροποποιήσεων διατάξεων όπως αυτές για τη διάρκεια των αδειών διαμονής και την πρόσβαση στην απασχόληση.

2. Αναγνώριση αιτούντων διεθνή προστασία

2.1. Άρθρο 24: Άδειες διαμονής

Το **αρ. 24, παρ. 1**, που αφορά την ενσωμάτωση του άρθρου 24 της Οδηγίας για την αναγνώρισης, μειώνει τη διάρκεια των αδειών διαμονής που χορηγούνται σε

¹² Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, «Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου», 30 Σεπτεμβρίου 2019.

¹³ Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση) [2013] Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ L180/60.

¹⁴ Οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιτύπωση) [2013] Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ L180/96.

¹⁵ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση) [2011] Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ L337/9.

δικαιούχους επικουρικής προστασίας, από τρία έτη σύμφωνα με το αρ. 24 ΠΔ 141/2013 σε ένα έτος, με δυνατότητα ανανέωσης για δύο ακόμη έτη. Με την αλλαγή αυτή, το Σχέδιο Νόμου προβαίνει σε διαφοροποίηση των δικαιωμάτων που παρέχονται βάσει του προσφυγικού καθεστώτος και αυτού της επικουρικής προστασίας.

Η παροχή μονοετούς άδειας διαμονής σε δικαιούχους επικουρικής προστασίας ακολουθεί «κατά γράμμα» το ελάχιστο χρονικό όριο που προβλέπει το αρ. 24 της Οδηγίας.¹⁶ Ωστόσο, η διαφοροποίηση του περιεχομένου προστασίας των δύο καθεστώτων κρίνεται ελλιπώς δικαιολογημένη και διοικητικά επαχθής.

Πρώτον, καιτοι «αναγκαία ενόψει του ότι η χορήγηση της επικουρικής προστασίας γίνεται για συγκεκριμένους λόγους που εν πολλοίς σχετίζονται με την ευμετάβλητη κατάσταση στη χώρα καταγωγής»,¹⁷ κατά το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, δεν υφίσταται χρονική διαφοροποίηση στο χαρακτήρα των δύο καθεστώτων προστασίας. Όπως είχε παρατηρηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή της νομοθετικής πρότασης για την αναδιאτύπωση της Οδηγίας για την αναγνώριση:

«Όταν εισήχθη η επικουρική προστασία, θεωρήθηκε ότι το καθεστώς αυτό είχε προσωρινό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, η οδηγία επιτρέπει στα κράτη μέλη τη διακριτική ευχέρεια της παροχής στους δικαιούχους χαμηλότερου επιπέδου δικαιωμάτων από ορισμένες απόψεις. Ωστόσο, η πείρα που αποκτήθηκε μέχρι στιγμής στην πράξη έχει καταδείξει ότι αυτή η αρχική υπόθεση δεν ήταν ακριβής. Επομένως, είναι απαραίτητη η άρση οποιωνδήποτε περιορισμών των δικαιωμάτων των δικαιούχων επικουρικής προστασίας που δεν μπορούν πλέον να θεωρηθούν ως απαραίτητοι και αντικειμενικά δικαιολογημένοι.»¹⁸

Τουλάχιστον έξι κράτη μέλη της ΕΕ (Ολλανδία, Λουξεμβούργο, Ηνωμένο Βασίλειο, Φινλανδία, Ιταλία, Μάλτα) χορηγούν, όπως η Ελλάδα υπό την ισχύουσα νομοθεσία, άδειες διαμονής ίσης διάρκειας σε πρόσφυγες και δικαιούχους επικουρικής προστασίας.¹⁹ Παράλληλα, σε πληθώρα χωρών ισχύουν ευνοϊκότερες διατάξεις της Οδηγίας, ήτοι διάρκεια αδειών διαμονής δικαιούχων επικουρικής προστασίας δύο ετών (Πολωνία), τριών ετών (Βουλγαρία, Κροατία, Ουγγαρία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ιρλανδία, Πορτογαλία), τεσσάρων ετών (Γαλλία, Φινλανδία) ή και πέντε ετών (Ηνωμένο Βασίλειο, Ολλανδία, Ιταλία).²⁰

Δεύτερον, η θέσπιση δυσμενέστερων διατάξεων ως προς τα δικαιώματα των δικαιούχων διεθνούς προστασίας συνίσταται επιπλέον διοικητικό φόρτο για τις αρμόδιες αρχές.²¹ Η μείωση της διάρκειας των αδειών διαμονής θα επιφέρει αυξημένο αριθμό αιτημάτων

¹⁶ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Αιτιολογική έκθεση Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, 9, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2MnP2UF>.

¹⁷ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Αιτιολογική έκθεση Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, 9.

¹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Πρόταση Οδηγίας για την αναγνώριση (αναδιאτύπωση)*, 9, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/31ipqN8>.

¹⁹ ECRE, *Asylum on the clock? Duration and review of international protection status in Europe*, Ιούνιος 2016, 10, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2IT5Z7e>.

²⁰ ECRE, *Asylum on the clock? Duration and review of international protection status in Europe*, Ιούνιος 2016, 10. Στη Γαλλία, η αύξηση της διάρκειας των αδειών διαμονής από ένα έτος σε τέσσερα επήλθε με νομοθετική ρύθμιση του 2018.

²¹ ECRE, *Comments on the Commission proposal for a Qualification Regulation*, Νοέμβριος 2016, 16-17, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2t59JTh>.

ανανέωσης των αδειών ενώπιον της Υπηρεσίας Ασύλου, προσθέτοντας έτσι διοικητικό βάρος σε συνάρτηση με τις υπάρχουσες καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των ανανεώσεων των αδειών διαμονής,²² καθώς και πιθανή αύξηση προσφυγών κατά αποφάσεων χορήγησης επικουρικής προστασίας έναντι του καθεστώτος του πρόσφυγα. Υπό το φως των άνω διοικητικών καθυστερήσεων, προστίθεται ότι καθίσταται αναγκαία η διευκρίνιση της διατήρησης του δικαιώματος διαμονής και πρόσβασης των δικαιούχων σε δικαιώματα και παροχές που απορρέουν από αυτό κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανανέωσης της άδειας διαμονής.

Τέλος, η μείωση της διάρκειας της άδειας διαμονής πρόκειται να λειτουργήσει αρνητικά προς την προσπάθεια ένταξης των δικαιούχων επικουρικής προστασίας στην ελληνική κοινωνία και πρόσβασής τους στην εργασία, στο βαθμό που καθιστά λιγότερο ασφαλή τη διαμονή τους στη χώρα.

Για τους λόγους, η RSA συνιστά την τροποποίηση του αρ. 24, παρ. 1 ως εξής:

1. Σε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος αναγνωρίζεται ως **δικαιούχος διεθνούς προστασίας** πρόσφυγας χορηγείται από την αρμόδια αρχή παραλαβής, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 21, άδεια διαμονής τριετούς διάρκειας. Η άδεια ανανεώνεται με απόφαση του Προϊσταμένου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή παραλαβής, το αργότερο τριάντα ημερολογιακές ημέρες πριν τη λήξη της. Η εκπρόθεσμη χωρίς αιτιολογία υποβολή της αίτησης ανανέωσης δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει σε απόρριψή της. **Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανανέωσης της άδειας διαμονής και έως την έκδοση νέας άδειας, διατηρείται το δικαίωμα διαμονής του δικαιούχου διεθνούς προστασίας και η πρόσβαση στα δικαιώματα και τις παροχές που απορρέουν από αυτό.** Σε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος αναγνωρίζεται ως δικαιούχος επικουρικής προστασίας χορηγείται από την αρμόδια αρχή παραλαβής, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 21, άδεια διαμονής ενός έτους. Η άδεια ανανεώνεται για δύο ακόμα έτη, κατόπιν επανεξέτασης, με απόφαση του Προϊσταμένου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή παραλαβής, το αργότερο τριάντα ημερολογιακές ημέρες πριν τη λήξη της. Η εκπρόθεσμη χωρίς αιτιολογία υποβολή της αίτησης ανανέωσης δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει σε απόρριψή της.

3. Συνθήκες υποδοχής

3.1. Άρθρο 46: Κράτηση των αιτούντων

Το **αρ. 46** επιφέρει σειρά σημαντικών αλλαγών στο καθεστώς της κράτησης των αιτούντων άσυλο. Πρώτον, προβλέπεται στην **παρ. 2** η δυνατότητα επιβολής του μέτρου της κράτησης σε αιτούντες, οι οποίοι δεν τελούν ήδη υπό κράτηση κατά την υποβολή της αίτησης, ενώ διατηρείται στην **παρ. 3** η ισχύουσα διάταξη περί συνέχισης της κράτησης σε περίπτωση υποβολής της αίτησης ενόσω ο αιτών κρατείται βάσει των Ν 3386/2005 και Ν 3907/2011. Λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και

²² Βλ. AIDA, *Country Report Greece, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 175, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2I3P95L>.

διεθνές δίκαιο που δεσμεύει τη χώρα, η διοικητική κράτηση είναι εξαιρετικό μέτρο και οι αρχές φέρουν την υποχρέωση όπως αποφεύγουν το μέτρο της κράτησης,²³ η RSA καλεί τη Βουλή όπως απορρίψει τη θέσπιση της παρ. 2 και όπως διατηρήσει την ισχύουσα νομοθεσία.

Δεύτερον, όσον αφορά τη διαπίστωση «σημαντικού κινδύνου διαφυγής», ο οποίος θα καθιστούσε νόμιμη την κράτηση των αιτούντων στο πλαίσιο της υλοποίησης μεταφοράς σύμφωνα με τον Κανονισμό του Δουβλίνου, η **παρ. 3, περ. ε'** παραπέμπει στα κριτήρια του αρ. 18, παρ. ζ Ν 3907/2011. Εντούτοις, προς συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας με το αρ. 2, παρ. ιδ του Κανονισμού, όπως ερμηνεύεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) στην υπόθεση *Al Chodor*,²⁴ είναι απαραίτητη η θέσπιση κριτηρίων, βάσει των οποίων προκύπτει σημαντικός κίνδυνος διαφυγής, που αφορούν συγκεκριμένα τη διαδικασία του Δουβλίνου, σε αντίθεση με τα κριτήρια που υπάγονται στις διαδικασίες απέλασης.²⁵

Τρίτον, η **παρ. 4** καταργεί την υποχρέωση εισήγησης της Υπηρεσίας Ασύλου ως προς τη συνέχιση ή διακοπή της κράτησης και προβλέπει απλή ενημέρωσή της από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές. Ουδέποτε παρέχεται εξήγηση της αναγκαιότητας της άνω τροποποίησης στην αιτιολογική έκθεση του Σχεδίου Νόμου.

Τέταρτον, παρατείνεται στην **παρ. 5** το ανώτατο χρονικό όριο της κράτησης σε 50 ημέρες, με δυνατότητα παράτησης για 50 ακόμη ημέρες, ενώ καταργείται η διάταξη περί μη υπέρβασης της προθεσμίας τριμήνου.

Πέμπτον, η κατάργηση της αυτεπάγγελτης εξέτασης της νομιμότητας της κράτησης από το αρμόδιο διοικητικό πρωτοδικείο στην **παρ. 6** συνιστά ανησυχητικό περιορισμό των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχονται στους κρατούμενους αιτούντες, παρά τη γενικώς αναποτελεσματική εφαρμογή του εν λόγω μηχανισμού ως τώρα.²⁶ Η διαδικασία των αντιρρήσεων βάσει του αρ. 76 Ν 3386/2005 δεν αποτελεί επαρκώς προσβάσιμο και αποτελεσματικό ένδικο μέσο αμφισβήτησης του μέτρου της κράτησης,²⁷ όπως τονίζεται κατ'επανάληψη στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ).²⁸

Κατά γενικό κανόνα, οι ευάλωτοι αιτούντες άσυλο και όσοι χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων δεν πρέπει να κρατούνται.²⁹ Συνίσταται η επαναφορά της

²³ Βλ. Άρθρο 6 Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, Άρθρο 5 ΕΣΔΑ, Άρθρο 8, παρ. 2 Οδηγίας για την υποδοχή.

²⁴ ΔΕΕ, Υπόθεση C-528/15 *Al Chodor*, 15 Μαρτίου 2017.

²⁵ Βλ. Σλοβενικό Διοικητικό Δικαστήριο, I U 1102/2016, 29 Ιουλίου 2016, I U 2578/2018-13, 31 Δεκεμβρίου 2018, Γαλλικό Ακυρωτικό Δικαστήριο, 1130, 27 Σεπτεμβρίου 2017, 17-14866, 7 Φεβρουαρίου 2018.

²⁶ Βλ. AIDA, *Country Report Greece, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 171.

²⁷ Βλ. ΕΣΠ, *Η διοικητική κράτηση στην Ελλάδα: Διαπιστώσεις από το πεδίο (2018)*, Φεβρουάριος 2019, 36-40, διαθέσιμο το: <https://bit.ly/35CDEeY>.

²⁸ Βλ. ΕΔΔΑ, *Ο.Σ.Α. κατά Ελλάδος*, Αίτηση υπ'αριθμ.39065/16, 21 Μαρτίου 2019, *J.R. κατά Ελλάδος*, Αίτηση υπ'αριθμ. 22696/16, 25 Ιανουαρίου 2018, *Rahimi κατά Ελλάδος*, Αίτηση υπ'αριθμ. 8687/08, 5 Απριλίου 2011; *R.U. κατά Ελλάδος*, Αίτηση υπ'αριθμ. 2237/08, 7 Ιουνίου 2011.

²⁹ Βλ. Συμβούλιο της Ευρώπης, *Codifying instrument of European rules on the administrative detention of migrants – 1st draft*, Μάιος 2017, D.3, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2qw4LlH>, ECRE, *Comments on the Commission proposal to recast the Reception Conditions Directive*, Οκτώβριος 2016, 14, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2sJZ32k>.

πρόβλεψης, στην ισχυουσα διάταξη του αρ. 46 παρ. 8 εδ. β' N 4375/2016, ότι η έλλειψη κατάλληλων χώρων και οι δυσχέρειες εξασφάλισης αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης των τελούντων σε κράτηση, καθώς και η ευαλωτότητα των αιτούντων κατά το αρ. 14 παρ. 8 N 4375/2016 συνεκτιμώνται για την επιβολή ή την παράταση της κράτησης, καθώς δεν προβλέπεται στο **αρ. 46** ούτε στο **αρ. 48**.

Οι επί μέρους τροποποιήσεις, ατομικά αλλά και σωρευτικά, εντείνουν τον κίνδυνο περαιτέρω γενίκευσης της διοικητικής κράτησης, και μάλιστα σε συνθήκες πάγια αναγνωρισμένες ως ακατάλληλες,³⁰ κατά παράβαση της υποχρέωσης αποφυγής μέτρων στέρησης της ελευθερίας των αιτούντων άσυλο.

Για τους λόγους αυτούς, η RSA προτείνει την επαναφορά των διατάξεων του αρ. 46 N 4375/2016 ως ελάχιστη προϋπόθεση για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις υποχρεώσεις της βάσει της Οδηγίας για την υποδοχή, της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

3.2. Άρθρο 47: Συνθήκες κράτησης

Κρίνεται αναγκαία η ρητή απαγόρευση της κράτησης των αιτούντων άσυλο με πρόσωπα που κρατούνται βάσει του κοινού ποινικού δικαίου στην **παρ. 2**, καθώς και η διασφάλιση της σταθερής πρόσβασης των αιτούντων σε υπαίθριους χώρους.

Επίσης, όσον αφορά την **παρ. 7**, η RSA συνιστά επαναφορά της προηγούμενης διατύπωσης στο αρ. 46, παρ. 10, περ. δ' και ε', σύμφωνα με την οποία οι αρχές παρέχουν την προσήκουσα ιατρική φροντίδα και διασφαλίζουν το δικαίωμα στη νομική εκπροσώπηση, όχι απλώς μεριμνούν για την παροχή αυτών.

2. Οι αρμόδιες Αρχές μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να κρατούνται κατά κανόνα σε ειδικές εγκαταστάσεις, χωριστά από κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου και στο μέτρο του δυνατού, χωριστά από άλλους πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που δεν έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, οι αρμόδιες Αρχές διασφαλίζουν ότι οι συνθήκες κράτησης πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου. **Απαγορεύεται η κράτηση των αιτούντων άσυλο με κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου.**

3. Οι αιτούντες που τελούν υπό κράτηση έχουν **σταθερή** πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους.

...

7. Οι αρμόδιες αρχές μεριμνούν (α) για την παροχή **παρέχουν** στους αιτούντες κατά την διάρκεια της κράτησης της προσήκουσας ιατρικής φροντίδας και (β) ~~για την~~ **διασφαλίζουν το δικαίωμα** των αιτούντων για νομική εκπροσώπηση.

³⁰ Βλ. πρόσφατες αποφάσεις του ΕΔΔΑ, *S.Z. κατά Ελλάδος*, Αίτηση υπ' αριθμ. 66702/13, 21 Ιουνίου 2018, *H.A. κατά Ελλάδος*, Αίτηση υπ' αριθμ. 19951/16, 28 Φεβρουαρίου 2019, *Sh.D. κατά Ελλάδος, Αυστρίας, Κροατίας, Ουγγαρίας, Βόρειας Μακεδονίας, Σερβίας και Σλοβενίας*, Αίτηση υπ' αριθμ. 14165/16, 13 Ιουνίου 2019.

3.3. Άρθρα 53 και 116, παρ. 14: Απασχόληση

Το **αρ. 53, παρ. 1**, σε συνδυασμό με το **αρ. 116, παρ. 14** που τροποποιεί το αρ. 71 Ν 4375/2016, θεσπίζει δυσμενέστερες διατάξεις σχετικά με την πρόσβαση των αιτούντων διεθνή προστασία στην απασχόληση, εφόσον απαιτεί την πάροδο εξαμήνου από την κατάθεση της αίτησης ασύλου, κατά την οποία δεν έχει ληφθεί απόφαση πρώτου βαθμού από την Υπηρεσία Ασύλου, χωρίς η καθυστέρηση να αποδίδεται στον αιτούντα. Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των αρ. 71 Ν 4375/2016 και αρ. 15 Ν 4540/2018, οι αιτούντες διεθνή προστασία αποκτούν δικαίωμα πρόσβασης στην απασχόληση αμέσως μετά την κατάθεση της αίτησής τους.

Ο στόχος της διάταξης, «προκειμένου να μην καθίσταται το σύστημα ασύλου ελκυστικό σε πολίτες τρίτων χωρών»,³¹ στερείται τεκμηρίωσης. Ουδόλως προκύπτει ότι η ταχύτητα χορήγησης του δικαιώματος πρόσβασης των αιτούντων άσυλο στην απασχόληση σχετίζεται με τους λόγους για τους οποίους οι υπήκοοι τρίτων χωρών αιτούνται διεθνή προστασία. Επί παραδείγματι, κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2019, το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου η πρόσβαση στην εργασία χορηγείται μετά την πάροδο ενός έτους,³² έλαβε περισσότερες αιτήσεις (20.900) από το Βέλγιο (12.820),³³ όπου οι αιτούντες έχουν πρόσβαση στην απασχόληση με την πάροδο τετραμήνου από την κατάθεση της αίτησης.³⁴

Τουναντίον, η ταχεία πρόσβαση στην αγορά εργασίας, με δεδομένες τις ελλείψεις συνθήκες υποδοχής και παρά την πληθώρα διοικητικών και πρακτικών εμποδίων στην αποτελεσματική απασχόληση, καθιστά σημαντικό βήμα για τους αιτούντες όπως αποκτήσουν, όσο το νωρίτερο δυνατόν, τα οικονομικά μέσα για να συντηρηθούν χωρίς την υποστήριξη του κράτους, και όπως επισπεύσουν τη διαδικασία ένταξής τους στην τοπική κοινωνία. Προς τούτο, πρόσφατες μεταρρυθμίσεις σε χώρες όπως η Γαλλία και η Κύπρος στόχευσαν στη μείωση του χρονικού ορίου που απαιτείται για την πρόσβαση των αιτούντων στην απασχόληση, από εννέα σε έξι μήνες και από έξι σε ένα μήνα αντίστοιχα.³⁵

Καθυστερώντας την απασχολησιμότητα, το προτεινόμενο μέτρο θα επιφέρει αρνητικά αποτελέσματα για τους αιτούντες αλλά και για τη διοίκηση, συντελώντας σε μεγαλύτερες περιόδους εξάρτησης των νεοαφιχθέντων προσφύγων από το ήδη βεβαρυμένο και ανεπαρκές σύστημα υποδοχής στη χώρα και διαμορφώνοντας συνθήκες που ευνοούν την αδήλωτη εργασία.

Παράλληλα, παραλείπεται από το Σχέδιο Νόμου η υποχρέωση περί διασφάλισης της «ουσιαστικής» πρόσβασης των αιτούντων άσυλο στην απασχόληση, δυνάμει του αρ.

³¹ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Αιτιολογική έκθεση Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, 21.

³² AIDA, *Country Report UK, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 72, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2HJ1Cwo>.

³³ Eurostat, *Asylum quarterly report*, Σεπτέμβριος 2019, 5, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/32mffIH>.

³⁴ AIDA, *Country Report Belgium, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 82, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2m3sGge>.

³⁵ AIDA, *Country Report France, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 87, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2UW1Xia>, *Country Report Cyprus, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 71, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2FxnRIA>.

15, παρ. 2 της Οδηγίας για την υποδοχή. Προς συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας με το ενωσιακό δίκαιο, καθίσταται αναγκαία η εσωτερική της εν λόγω διάταξης.

Για τους λόγους, η RSA συνιστά τις κάτωθι τροποποιήσεις:

Άρθρο 53: 1. Οι αιτούντες διεθνή προστασία, μετά ~~την πάροδο έξι μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάθεσης της αίτησης διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, αν δεν έχει ληφθεί πρωτοδικώς απόφαση από την αρμόδια αρχή και η καθυστέρηση δεν μπορεί να αποδοθεί σε αυτούς,~~ έχουν δικαίωμα **ουσιαστικής** πρόσβασης στην αγορά εργασίας υπό τους όρους και προϋποθέσεις του άρθρου 71 του ν. 4375/2016, εφόσον κατέχουν «δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία» ή «δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού», σύμφωνα με το άρθρο 70, και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του.

Άρθρο 116: 14. Το άρθρο 71 του ν. 4375/2016 τροποποιείται ως εξής: «Οι αιτούντες διεθνούς προστασίας, εφόσον κατέχουν «δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία» ή «δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού», τα οποία έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 περίπτωση κδ του π.δ. 113/2013 (Α 146), του άρθρου 41 παράγραφος 1 (δ) του παρόντος και του άρθρου 8 παρ. 1 (δ) του π.δ. 114/2010 αντίστοιχα, έχουν δικαίωμα **ουσιαστικής** πρόσβασης σε εξαρτημένη εργασία ή την παροχή υπηρεσιών ή έργου μετά την ~~παρέλευση έξι μηνών από την ημερομηνία υποβολής~~ **κατάθεση** της αίτησης διεθνούς προστασίας και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του δελτίου. Το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας ανακαλείται αυτοδικαίως σε περίπτωση πρωτοβάθμιας απορριπτικής απόφασης και μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της προσφυγής».

3.4. Άρθρο 57: Περιορισμός ή διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής

Το **αρ. 57, παρ. 4** προβλέπει ρητά ότι η σοβαρή παραβίαση των όρων και κανονισμών λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας, ιδίως όταν επιδεικνύεται ιδιαίτερα βίαιη συμπεριφορά, συνεπάγεται τη διακοπή της παροχής υλικών συνθηκών υποδοχής. Σημειώνεται ότι τέτοια δυνατότητα ανάκλησης του δικαιώματος των αιτούντων στη υποδοχή – σε οποιαδήποτε δομή παρέχεται αυτή – προβλέπεται ήδη στο αρ. 19, παρ. 4 Ν 4540/2018, το οποίο εσωτερικεύει το αρ. 20, παρ. 4 της Οδηγίας για την υποδοχή.

Τονίζεται, παράλληλα, ότι η Οδηγία αναφέρεται στην παραβίαση των κανόνων λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας και στην επίδειξη ιδιαίτερα βίαιης συμπεριφοράς ως λόγους επιβολής κυρώσεων, και όχι ρητά ως λόγους ανάκλησης των υλικών συνθηκών υποδοχής.³⁶ Το ζήτημα της ερμηνείας της έννοιας των «κυρώσεων» έχει παραπεμφθεί στο ΔΕΕ με προδικαστικό ερώτημα βελγικού δικαστηρίου, με στόχο να διευκρινιστεί η συμβατότητα της ανάκλησης των υλικών συνθηκών υποδοχής σε περίπτωση παραβίασης των κανόνων των κέντρων υποδοχής ή επίδειξης ιδιαίτερα βίαιης συμπεριφοράς με το αρ. 20, παρ. 4 της Οδηγίας.³⁷ Καίτοι οι Προτάσεις του Γενικού

³⁶ Η παρ. 4 του άρθρου 20 διαφέρει από τις παρ. 1 και 3, που προβλέπουν ρητά τη δυνατότητα ανάκλησης από την αρμόδια αρχή. Βλ. περαιτέρω ECRE, *Withdrawal of reception conditions of asylum seekers: An appropriate, effective or legal sanction?*, Ιούλιος 2018, 9-12, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2m20bF>.

³⁷ ΔΕΕ, Υπόθεση C-233/18 *Zubair Haqbin κατά Federaal Agentschap voor de opvang van asielzoekers*, 29 Μαρτίου 2018.

Εισαγγελέα Campos Sánchez-Bordona συνιστούν ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ δύνανται να προβούν σε ανάκληση των υλικών συνθηκών υποδοχής ως μορφή «κυρώσεων» βάσει του αρ. 20, παρ. 4 της Οδηγίας,³⁸ αναμένεται ακόμη η απόφαση του ΔΕΕ.

Επίσης, το αρ. 57, παρ. 4 προβλέπει ρητά την ενημέρωση των οικείων αστυνομικών αρχών, όπως διακριβώσουν αν συντρέχουν λόγοι επιβολής του μέτρου της κράτησης για λόγους δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Η RSA δεν θεωρεί απαραίτητη την εν λόγω διάταξη, εφόσον η προστασία της δημόσιας τάξης και της ασφάλειας προβλέπεται ήδη ως λόγος κράτησης στο αρ. 46, παρ. 2, περ. δ' του Σχεδίου Νόμου.

Τέλος, κρίνεται θετική η μεταφορά των Προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα στην υπόθεση *Haqbin* σχετικά με την υποχρέωση των κρατών μελών όπως απευθυνθούν, πριν την επιβολή μέτρου ανάκλησης των συνθηκών υποδοχής, σε υπηρεσίες αρωγής και στις δικαστικές αρχές αρμόδιες για την προστασία των ασυνόδευτων παιδιών.³⁹

Η RSA προτείνει τις παρακάτω τροποποιήσεις στο αρ. 57:

4. Σε περιπτώσεις σοβαρής παραβίασης του Κανονισμού λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας η οποία διαταράσσει την ομαλή λειτουργία των κέντρων και την συμβίωση των ατόμων σε αυτά ιδίως όταν επιδεικνύεται ιδιαίτερα βίαιη συμπεριφορά επιβάλλεται ως κύρωση η διακοπή της παροχής υλικών συνθηκών. ~~Παράλληλα ενημερώνεται άμεσα ο οικείος Αστυνομικός Διευθυντής και, προκειμένου περί των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, ο αρμόδιος για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικός Διευθυντής, προκειμένου να διακριβώσει αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2 ή της περίπτωσης δ' της παραγράφου 3 του άρθρου 46 του παρόντος νόμου.~~ Εφόσον πρόκειται για ασυνόδευτο ανήλικο, η αρμόδια υποδοχής οφείλει, πριν από την επιβολή της διακοπής της στέγασης, να απευθυνθεί στις υπηρεσίες αρωγής και/ή στις δικαστικές αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων προκειμένου να μεριμνήσουν για την τοποθέτηση του ανηλίκου σε δομή που αρμόζει στις ανάγκες του και να διατάξουν τυχόν άλλα μέτρα αρωγής εφόσον τούτο δικαιολογείται από τις περιστάσεις.

3.5. Άρθρο 61: Θύματα βασανιστηρίων και βίας

Το **αρ. 61, παρ. 1** του Σχεδίου Νόμου ακολουθεί την ισχύουσα διατύπωση του αρ. 23 Ν 4540/2018, σύμφωνα με την οποία η πιστοποίηση θυμάτων βασανιστηρίων και βίας πραγματοποιείται «με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσοκομείο, στρατιωτικό νοσοκομείο ή κατάλληλα εκπαιδευμένους ιατρούς δημοσίων φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας, συμπεριλαμβανομένων των ιατροδικαστών».

Ο εν λόγω περιορισμός των φορέων αρμόδιων για τη χορήγηση σχετικής ιατρικής γνωμάτευσης **αντιβαίνει στο ενωσιακό δίκαιο**, εφόσον δεν προβλέπεται τέτοια δυνατότητα στα κράτη μέλη ούτε στο αρ. 23 της Οδηγίας για την υποδοχή, ούτε στο Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης, σύμφωνα με το οποίο η πιστοποίηση των

³⁸ ΔΕΕ, Υπόθεση C-233/18 *Zubair Haqbin κατά Federaal Agentschap voor de opvang van asielzoekers*, Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα, 6 Ιουνίου 2019, σκέψεις 43-44 και 88.

³⁹ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Απολογική έκθεση Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, 23.

Θυμάτων βασανιστηρίων απαιτεί διεπιστημονική προσέγγιση και τη συνδρομή κοινωνικού λειτουργού, ιατρικής, ψυχολογικής και νομικής εμπειρογνομίας. Στην πράξη, λαμβάνοντας υπόψη τον υψηλό φόρτο εργασίας των δημόσιων φορέων υγείας και τις ελλείψεις στην παροχή υπηρεσιών διερμηνείας στους εν λόγω φορείς ανά την επικράτεια, η διάταξη αυτή καθιστά την πιστοποίηση των θυμάτων βασανιστηρίων αδύνατη και διακινδυνεύει την υποχρέωση των ελληνικών αρχών για τον εντοπισμό και την παραπομπή των θυμάτων βασανιστηρίων σε υπηρεσίες αποκατάστασης, ακόμη και αν αυτά έχουν διαγνωστεί με πιστοποιητικά εξειδικευμένων φορέων, τα οποία ακολουθούν έγκυρα τη μεθοδολογία που προβλέπει το Πρωτόκολλο της Κωνσταντινούπολης.⁴⁰

Για το λόγο αυτό, η RSA προτείνει τις παρακάτω τροποποιήσεις στο αρ. 61:

1. Τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας πιστοποιούνται **από εξειδικευμένους φορείς** ~~με ιατρική γνώμηση από δημόσιο νοσοκομείο, στρατιωτικό νοσοκομείο ή κατάλληλα εκπαιδευμένους ιατρούς δημοσίων φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας, συμπεριλαμβανομένων των ιατροδικαστών και λαμβάνουν την αναγκαία περίθαλψη για τη βλάβη που προκλήθηκε, ιδίως πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική και ψυχολογική θεραπεία ή περίθαλψη.~~

4. Διαδικασία ασύλου

4.1. Άρθρο 65: Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου

Το Σχέδιο Νόμου προβλέπει στο **αρ. 65, παρ. 9** ότι, σε περίπτωση υποβολής της αίτησης διεθνούς προστασίας ενώπιον μη αρμόδιας αρχής, αυτή υποχρεούται να ειδοποιήσει αμέσως την Υπηρεσία Ασύλου όπως παραπέμπει σε αυτή τον αιτούντα. Παραλείπεται, εντούτοις, η προθεσμία των έξι εργάσιμων ημερών για την καταγραφή των αιτήσεων σε τέτοιες περιπτώσεις, σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο.⁴¹

Παράλληλα, τροποποιείται η διάταξη περί «σύντομης αναφοράς των λόγων για τους οποίους ο αιτών ζητά διεθνή προστασία» στην κατάθεση της αίτησης σε «πλήρη αναφορά» στο **αρ. 65, παρ. 1**. Συστήνεται η επαναφορά της προηγούμενης διατύπωσης του αρ. 36, παρ. 1 Ν 4375/2016.

Προς πλήρη συμμόρφωση του νόμου με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου, η RSA προτείνει τις παρακάτω τροποποιήσεις στο αρ. 65:

1. Κάθε αλλοδαπός ή ανιθαγενής έχει δικαίωμα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας. Η αίτηση υποβάλλεται ενώπιον των Αρχών Παραλαβής, οι οποίες διενεργούν αμέσως πλήρη καταγραφή της. Η πλήρης καταγραφή περιλαμβάνει τουλάχιστον τα στοιχεία ταυτότητας, τη χώρα καταγωγής του αιτούντος, το όνομα του πατέρα, της μητέρας, του/της συζύγου και των τέκνων του, βιομετρικά στοιχεία αναγνώρισης, ~~καθώς, πλήρη~~ **σύντομη** αναφορά των λόγων για τους οποίους ο αιτών ζητά διεθνή προστασία, διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής καθώς και, αν ο αιτών επιθυμεί, ορισμό αντικλήτου.

⁴⁰ Βλ. ΔΕφΠειρ (Α1/Πρ) 20/2019.

⁴¹ Άρθρο 6, παρ. 2 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

...

5. Σε περίπτωση που αλλοδαπός ή ανιθαγενής, για τον οποίο έχει διενεργηθεί απλή καταγραφή, δεν εμφανιστεί για την πλήρη καταγραφή της κατά την ορισθείσα ημερομηνία σύμφωνα με την παράγραφο 2, **παρ'ότι έχει κληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος**, η υπόθεση τίθεται στο αρχείο με απόφαση του Προϊστάμενου του αρμόδιου Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον υφίσταται ήδη σε ισχύ απόφαση επιστροφής ή επανεισδοχής ή απέλασης σε βάρος του αιτούντος ενημερώνεται άμεσα η αρμόδια αρχή που επιμελείται της εκτέλεσης των ως άνω διαδικασιών. Παράλληλα, εφόσον ο αλλοδαπός ή ανιθαγενής διαμένει σε Κέντρο Υποδοχής ή Φιλοξενίας ενημερώνεται και ο Προϊστάμενος του Κέντρου.

...

9. Αν η αίτηση διεθνούς προστασίας υποβληθεί σε μη αρμόδια αρχή, αυτή υποχρεούται να ειδοποιήσει αμέσως την αρμόδια Αρχή Παραλαβής με τον προσφορότερο τρόπο και να παραπέμψει σε αυτήν τον αιτούντα. **Στην περίπτωση αυτή, η Αρχή Παραλαβής προβαίνει στην καταγραφή της αίτησης εντός έξι (6) εργάσιμων ημερών.** Η Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου μεριμνά για την ενημέρωση και κατάρτιση των αρχών στις οποίες είναι πιθανόν να απευθυνθεί όποιος επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας (ιδίως την Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα και την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης Υποδοχής και Ταυτοποίησης), σχετικά με τις αρμόδιες υπηρεσίες και τη διαδικασία κατάθεσης της αίτησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, ώστε να ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι σχετικά με τον τόπο και τρόπο κατάθεσης αίτησης διεθνούς προστασίας.

4.2. Άρθρο 67: Ειδικές διαδικαστικές εγγυήσεις

Το **αρ. 67** του Σχεδίου Νόμου προβλέπει ειδικές διατάξεις για την προστασία των αιτούντων άσυλο που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων. Στις παρ. 1 και 3 του παρόντος γίνεται αναφορά ιδίως στα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών βίας, με την οποία ο νομοθέτης μεταφέρει κατά γράμμα το αρ. 24, παρ. 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Η RSA επισημαίνει δύο παρατηρήσεις ως προς την εν λόγω διάταξη. Πρώτον, η διατύπωση της έννοιας των «ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» στο αρ. 67 κρίνεται ελλιπής. Ο ορισμός των «ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων» διευκρινίζεται περαιτέρω στην αιτιολογική σκέψη 29 της Οδηγίας ως ανάγκης συγκεκριμένων αιτούντων «λόγω, μεταξύ άλλων, ηλικίας, φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, ψυχικών διαταραχών ή ως συνέπεια βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας». Συνεπώς, προς ορθή εφαρμογή της Οδηγίας καθίσταται απαραίτητη η πρόβλεψη παροχής ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων σε όλες τις ως άνω περιπτώσεις αιτούντων που ενδέχεται να χρήζουν αυτών.

Στο σημείο αυτό, η RSA υπογραμμίζει ότι παθήσεις όπως η μετατραυματική διαταραχή συνιστούν βάσιμο λόγο ευαλωτότητας των αιτούντων άσυλο, ο οποίος δύναται να στοιχειοθετήσει ανάγκη ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, ανεξαρτήτως του αν εμφανίζονται ρητά ή μη στην ελληνική νομοθεσία. Άνθρωποι που πάσχουν από μετατραυματική διαταραχή emπίπτουν σε κάθε περίπτωση στην κατηγορία των ψυχικών διαταραχών, οι οποίες θεωρούνται παράγοντας ανάγκης ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων σύμφωνα με την Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου. Μέχρι τώρα, με τη ρητή αναγραφή των προσώπων με σύνδρομο μετατραυματικής διαταραχής στο αρ. 14, παρ.

8 Ν 4375/2016, ο νομοθέτης παρείχε μία ευπρόσδεκτη διευκόλυνση στο έργο των διοικητικών αρχών που επιμελούνται τον εντοπισμό της ευαλωτότητας στη διαδικασία, ήτοι της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης και της Υπηρεσίας Ασύλου. Η ρητή αναγραφή της εν λόγω διάταξης συνεπάγεται αποφυγή διοικητικού φόρτου για αυτές τις υπηρεσίες, εφόσον τους παρέχεται σαφής καθοδήγηση ως προς την υπαγωγή της μετατραυματικής διαταραχής στο πεδίο των ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων. Αντιστοίχως, η ρητή αναγραφή των λόγων που προβλέπει η αιτιολογική σκέψη 29 της Οδηγίας θα συνδράμει το έργο των αρχών στον εντοπισμό των αιτούντων με τέτοιες ανάγκες, διευκολύνοντας και απλοποιώντας τη διαδικασία.

Δεύτερον, το Σχέδιο Νόμου δεν προσδιορίζει επαρκώς την έννοια της «επαρκούς υποστήριξης», όπως αυτή αναφέρεται στην Οδηγία. Η αιτιολογική σκέψη 29 αυτής αναφέρει ότι, για την παροχή επαρκούς υποστήριξης στους αιτούντες άσυλο, απαιτείται «μεταξύ άλλων, αρκετός χρόνος, ούτως ώστε να δημιουργούνται οι συνθήκες που είναι αναγκαίες για την πραγματική πρόσβασή τους στις διαδικασίες και για την επίκληση των στοιχείων που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησής τους διεθνούς προστασίας». Ενδεικτικό παράδειγμα καλής πρακτικής στην ερμηνεία του εν λόγω όρου αποτελεί η διοικητική πρακτική της Ολλανδίας, στην οποία αναφέρονται ως μορφές επαρκούς υποστήριξης τα επιπλέον διαλείμματα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, η δυνατότητα στον αιτούντα να κινείται κατά τη διάρκεια της συνέντευξης αν αυτό καθίσταται αναγκαίο από την κατάσταση υγείας του, καθώς και η επιείκεια σε μη μείζονες ανακρίβειες και αντιφάσεις.⁴² Προς πλήρη συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία, καθίσταται αναγκαία η περαιτέρω διευκρίνιση της «επαρκούς υποστήριξης» στο παρόν άρθρο.

Τέλος, η RSA συνιστά την επαναφορά της ισχύουσας διάταξης περί υποχρεωτικής εξέτασης των αιτήσεων προσώπων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων στην κανονική διαδικασία,⁴³ μεταξύ άλλων τροποποιήσεων στο αρ. 67:

1. Οι Αρχές Παραλαβής εκτιμούν, μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την υποβολή της αίτησης διεθνούς προστασίας, ή σε όποιο σημείο της διαδικασίας ανακλύψουν οι σχετικές ανάγκες, αν ο αιτών χρήζει ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, ιδίως λόγω **ηλικίας, φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, ψυχικών διαταραχών ή** ενδείξεων ή ισχυρισμών ότι είναι θύμα βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.
2. Εφόσον κριθεί ότι αιτούντες χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, τους εξασφαλίζεται επαρκής υποστήριξη, **μεταξύ άλλων αρκετός χρόνος**, ώστε να μπορούν να απολαύουν των δικαιωμάτων και να συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις του παρόντος Μέρους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.
3. **Αιτήσεις διεθνούς προστασίας προσώπων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων εξετάζονται πάντα με την κανονική διαδικασία.** Όταν η κατάλληλη υποστήριξη του προηγούμενου εδαφίου δεν μπορεί να παρέχεται εντός του πλαισίου των διαδικασιών των άρθρων 83 παράγραφος 9 και 90 του παρόντος, ιδίως όταν προκύπτει ότι ο αιτών χρήζει ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων συνεπεία βασανισμού,

⁴² Ολλανδική Υπηρεσία Μετανάστευσης και Πολιτογράφησης (IND), *Werkinstructie 2015/18 – Bijzondere procedurele waarborgen*, 17 Ιουλίου 2015, 6, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2uHHMf4>. Βλ. επίσης AIDA, *The concept of vulnerability in European asylum procedures*, Σεπτέμβριος 2017, 43-48, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2OR3E07>.

⁴³ Άρθρο 50, παρ. 2 Ν 4375/2016.

~~βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, δεν εφαρμόζεται ή παύει να εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων αυτών στα πρόσωπα αυτά. Όταν τα πρόσωπα της παραγράφου 1 εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 104 τότε τους παρέχονται οι εγγυήσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 104.~~

4.3. Άρθρο 75: Αιτήσεις ασυνόδευτων ανηλίκων

Στο **αρ. 75** παραλείπεται η εσωτερίκευση της κρίσιμης διάταξης του αρ. 25, παρ. 6 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου σχετικά με την εξαίρεση των ασυνόδευτων παιδιών από την ταχύρρυθμη διαδικασία και τη διαδικασία στα σύνορα. Το Σχέδιο Νόμου επιχειρεί, κατά παράβαση του ενωσιακού δικαίου, μία σημαντική υποχώρηση σε σύγκριση με το ισχύον πλαίσιο, όπου προβλέπεται ρητά η εξέταση αιτήσεων ασύλου ασυνόδευτων παιδιών στην κανονική διαδικασία.⁴⁴

Ως εκ τούτου, η RSA συνιστά την επαναφορά της ισχύουσας διάταξης περί υποχρεωτικής εξέτασης των αιτήσεων ασυνόδευτων παιδιών στην κανονική διαδικασία σε νέα παρ. 8 στο αρ. 75:

8. Αιτήσεις διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων εξετάζονται πάντοτε με την κανονική διαδικασία.

4.4. Άρθρο 81: Σιωπηρή ανάκληση

Σύμφωνα με το **αρ. 81, παρ. 2, περ. η'** του Σχεδίου Νόμου, προβλέπεται ότι, σε περίπτωση που ο αιτών κατά την υποδοχή δεν συμμορφώνεται προς την απόφαση μεταφοράς του σε άλλες δομές, τεκμαίρεται ότι δεν επιθυμεί τη διεθνή προστασία και ανακαλεί σιωπηρά την αίτηση. Η εν λόγω διάταξη είναι αντίθετη με το δίκαιο της ΕΕ.

Πρώτον, η άρνηση μεταφοράς σε άλλη δομή φιλοξενίας ουδόλως συνιστά βάσιμο τεκμήριο παραίτησης από τη διαδικασία ασύλου, εφόσον ουδέποτε ο αιτών διακόπτει ή αποφεύγει την επικοινωνία με τις αρμόδιες αρχές για την εξέταση του αιτήματός του. Υπενθυμίζεται ότι το ισχύον αρ. 47, παρ. 3 Ν 4375/2016 απαριθμεί έξι περιπτώσεις στις οποίες τεκμαίρεται σιωπηρή ανάκληση της αίτησης διεθνούς προστασίας, δίνοντας ήδη ευρεία ερμηνεία στην αντίστοιχη διάταξη της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.⁴⁵ Στις περιπτώσεις αυτές συμπεριλαμβάνονται, μεταξύ άλλων: η αναχώρηση από τον τόπο διαμονής και η παράλειψη ενημέρωσης των αρχών για τη διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής. Οι περιπτώσεις που ήδη προβλέπονται στο νόμο αφορούν πράξεις ή παραλείψεις του αιτούντος, οι οποίες, σε αντίθεση με την προτεινόμενη διάταξη, δύνανται να ενδείξουν μη συμμετοχή εκ μέρους του στη διαδικασία ασύλου.

Δεύτερον, η ευρωπαϊκή νομοθεσία περιορίζει αυστηρά τη δυνατότητα των κρατών μελών να μεταφέρουν τους αιτούντες από μία δομή φιλοξενίας σε άλλη σε περιπτώσεις όπου η μεταφορά είναι αναγκαία και όπου έχει δοθεί δυνατότητα στους αιτούντες να ενημερώσουν τους νομικούς τους συμβούλους ή συνηγόρους.⁴⁶ Οι ρυθμίσεις

⁴⁴ Άρθρο 45, παρ. 7 Ν 4375/2016.

⁴⁵ Άρθρο 28, παρ. 1 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁴⁶ Άρθρο 18, παρ. 6 Οδηγίας για την υποδοχή. Βλ. επίσης αρ. 18, παρ. 2, περ. ε' Ν 4540/2018 και αρ. 56, παρ. 2, περ. ε' του Σχεδίου Νόμου.

στέγασης οφείλουν, επίσης, να λαμβάνουν υπόψη την οικογενειακή ενότητα και το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.⁴⁷ Η τροποποίηση που προτείνεται στο Σχέδιο Νόμου κινδυνεύει να ενθαρρύνει τακτικές συστηματικής μεταφοράς των αιτούντων άσυλο μεταξύ δομών πέραν του αναγκαίου, παραβιάζοντας έτσι το πνεύμα της Οδηγίας για την υποδοχή.

Για τους λόγους αυτούς, η RSA συνιστά απόρριψη της περ. η' της παρ. 2 του αρ. 81.

4.5. Άρθρα 39, παρ. 6, περ. γ' και 83, παρ. 7: Εξέταση κατά προτεραιότητα

Το Σχέδιο Νόμου προβλέπει στις επαναλαμβανόμενες διατάξεις των **αρ 39, παρ. 6, περ. γ'** και **αρ. 83, παρ. 7** δύο κατηγορίες εξέτασης αιτήσεων ασύλου κατά προτεραιότητα, οι οποίες φαίνεται να συγχέονται με την ταχύρρυθμη διαδικασία της παρ. 9. Προβλέπεται, κατ' αρχήν, καταγραφή και εξέταση «κατά απόλυτη προτεραιότητα» σε περίπτωση που ο αιτών δεν συμμορφώνεται προς απόφαση μεταφοράς σε άλλη δομή φιλοξενίας⁴⁸ ή τελεί υπό καθεστώς κράτησης.⁴⁹ Στις περιπτώσεις αυτές, η εξέταση της αίτησης οφείλει να πραγματοποιείται εντός 15 ημερών.

Κατόπιν, επιβάλλεται η εξέταση κατά προτεραιότητα αιτήσεων διεθνούς προστασίας που εμπίπτουν στις παρακάτω κατηγορίες: (α) ευάλωτα πρόσωπα που τελούν υπό καθεστώς διαδικασιών υποδοχής και ταυτοποίησης, (β) άτομα που υπάγονται στις διαδικασίες στα σύνορα, (γ) άτομα που ενδέχεται να υπάγονται στις διαδικασίες του Κανονισμού του Δουβλίνου, (δ) προδήλως αβάσιμες αιτήσεις, (ε) άτομα που συνιστούν κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη, (στ) άτομα που υποβάλλουν μεταγενέστερες αιτήσεις, (ζ) άτομα που προέρχονται από πρώτη χώρα ασύλου, ασφαλή τρίτη χώρα ή ασφαλή χώρα καταγωγής, (η) άτομα που προέρχονται από «συγκεκριμένη χώρα καταγωγής». Σημειώνεται ότι το Σχέδιο Νόμου απαλείφει την περίπτωση κατά προτεραιότητα εξέτασης των αιτήσεων που εύλογα πιθανολογείται ότι είναι βάσιμες.⁵⁰

Καίτοι παρέχοντας στα κράτη μέλη της ΕΕ ευελιξία ως προς τον προσδιορισμό των αιτήσεων που δύνανται να εξετάζονται κατά προτεραιότητα,⁵¹ η σχετική διάταξη του αρ. 31, παρ. 7 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου στοχεύει κυρίως στην ταχεία διεκπεραίωση αιτημάτων που είναι πιθανόν να θεωρηθούν βάσιμα ή που αφορούν ευάλωτα πρόσωπα. Διαφοροποιείται, ως εκ τούτου, η εξέταση κατά προτεραιότητα από την ταχύρρυθμη διαδικασία, η οποία, «σε αυστηρά καθορισμένες περιπτώσεις» χρησιμοποιείται για την εξέταση αιτήσεων που είναι πιθανώς αβάσιμες ή που εγείρουν θέματα ασφαλείας ή δημόσιας τάξης.⁵² Η ερμηνεία αυτή συνάδει και με την πρακτική που ακολουθεί ως τώρα η Υπηρεσία Ασύλου, όπου δίνεται προτεραιότητα στην πρόσβαση των ευάλωτων αιτούντων στη διαδικασία, ενώ βρίσκεται σε ισχύ από το 2014 ειδική διαδικασία κατά προτεραιότητα για Σύρους υπηκόους («Syria Fast Track»)⁵³.

⁴⁷ Απολογική σκέψη 22 Οδηγίας για την υποδοχή.

⁴⁸ Άρθρο 39, παρ. 10 του Σχεδίου Νόμου.

⁴⁹ Άρθρο 46, παρ. 8 του Σχεδίου Νόμου.

⁵⁰ Άρθρο 51, παρ. 6, περ. δ' Ν 4375/2016.

⁵¹ Απολογική σκέψη 19 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁵² Απολογική σκέψη 20 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁵³ AIDA, *Country Report Greece, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 44.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ο σαφής διαχωρισμός της κατά προτεραιότητας εξέτασης από την ταχύρρυθμη διαδικασία, προτείνονται οι παρακάτω τροποποιήσεις στο αρ. 83, παρ. 7:

~~7. Οι αρμόδιες Αρχές Παραλαβής καταγράφουν και εξετάζουν κατά απόλυτη προτεραιότητα αιτήσεις διεθνούς προστασίας σύμφωνα με: (α) την περίπτωση (γ) της παραγράφου 10 του άρθρου 39, (β) την παράγραφο 8 του άρθρου 46. Στις περιπτώσεις αυτές ενόψει του κατεπείγοντος η εξέταση της αίτησης πρέπει να ολοκληρώνεται υποχρεωτικά εντός 15 ημερών.~~

Οι αρμόδιες Αρχές Παραλαβής καταγράφουν και εξετάζουν υποχρεωτικά κατά προτεραιότητα αιτήσεις διεθνούς προστασίας, με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων του παρόντος, όταν αυτές αφορούν:

α) άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 39 εφόσον τα πρόσωπα αυτά τελούν σε καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 39.

~~(β) άτομα που υποβάλλουν αίτηση βάσει του άρθρου 90 ευρισκόμενα σε ζώνες διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας (διαδικασία στα σύνορα).~~

(βα) άτομα των οποίων οι αιτήσεις εύλογα πιθανολογείται ότι είναι βάσιμες

(ββ) άτομα που κρατούνται βάσει του άρθρου 46

(γ) άτομα που ενδέχεται να υπαχθούν στις διαδικασίες του Κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ή εφόσον άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. έχει χορηγήσει στον αιτούντα καθεστώς διεθνούς προστασίας ή άλλο κράτος που δεσμεύεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου έχει αναλάβει την ευθύνη εξέτασης της σχετικής αίτησης, κατ'εφαρμογή του Κανονισμού αυτού

~~(δ) άτομα των οποίων οι αιτήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως προδήλως αβάσιμες σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 88,~~

~~(ε) άτομα για τα οποία η Ελληνική Αστυνομία με αιτιολογημένο έγγραφο της αναφέρει ότι συνιστούν κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη της χώρας,~~

~~(στ) άτομα τα οποία υποβάλλουν μεταγενέστερες αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά το στάδιο του παραδεκτού σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 89,~~

~~(ζ) άτομα τα οποία προέρχονται από πρώτη χώρα ασύλου σύμφωνα με το άρθρο 85, ή από ασφαλή τρίτη χώρα σύμφωνα με το άρθρο 86, ή από ασφαλή χώρα καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 87,~~

~~(η) άτομα που προέρχονται από συγκεκριμένη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής σύμφωνα με την περίπτωση (κ) της παραγράφου 8.~~

4.6. Άρθρα 83, παρ. 9 και 88, παρ. 2: Ταχύρρυθμη διαδικασία και προδήλως αβάσιμες αιτήσεις

Στο **αρ. 83, παρ. 9**, το Σχέδιο Νόμου εισάγει νέους λόγους εφαρμογής της ταχύρρυθμης διαδικασίας, οι οποίοι αφ'ενός επικαλύπτονται σε μεγάλο βαθμό, αφ'ετέρου αντιβαίνουν στο ενωσιακό δίκαιο.

Πρώτον, η άνω διάταξη προβλέπει στην **περ. β'** τις προδήλως αβάσιμες αιτήσεις ως λόγο εφαρμογής της ταχύρρυθμης διαδικασίας. Σύμφωνα με το **αρ. 88, παρ. 2**, χαρακτηρίζεται προδήλως αβάσιμη οποιαδήποτε αίτηση εμπίπτει στις δέκα κατηγορίες

που απαριθμούνται στο αρ. 31, παρ. 8 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.⁵⁴ Ωστόσο, στο **αρ. 83, παρ. 9, περ. α', γ' ως ι'** αναγράφονται ρητά οι προαναφερθείσες κατηγορίες. Ο νομοθέτης προβαίνει συνεπώς σε επανάληψη των λόγων ενεργοποίησης της ταχύρρυθμης διαδικασίας, η οποία προκαλεί σύγχυση.

Δεύτερον, η **περ. ζ'** αναφέρεται στην υποβολή μεταγενέστερης αίτησης, «η οποία είναι απαράδεκτη». Η διατύπωση αυτή μεταφέρει λανθασμένα το κείμενο της Οδηγίας, καίτοι ακολουθώντας κατά γράμμα την ελληνική μετάφραση του αρ. 31, παρ. 8, περ. στ'. Σύμφωνα με το κείμενο της Οδηγίας, η ταχύρρυθμη διαδικασία, η οποία αφορά την εξέταση των αιτήσεων κατ'ουσίαν, **εφαρμόζεται σε μεταγενέστερες αιτήσεις που δεν κρίνονται απαράδεκτες** – βλ. «a subsequent application for international protection that is not inadmissible» στο αγγλικό κείμενο και «une demande ultérieure de protection internationale qui n'est pas irrecevable» στο γαλλικό.

Τρίτον, οι **περ. κ' ως μ'**, που αφορούν τις – ασαφείς – περιπτώσεις προέλευσης από «συγκεκριμένη χώρα», χρονικού ορίου για την εξέταση της υπόθεσης και ευάλωτων προσώπων, υπερβαίνουν τα όρια που θέτει η Οδηγία για την εφαρμογή της ταχύρρυθμης διαδικασίας. Υπενθυμίζεται ότι η ταχύρρυθμη διαδικασία έχει αντίκτυπο στις διαδικαστικές εγγυήσεις των οποίων απολαύει ο αιτών, εφόσον συνεπάγεται συντομότερες προθεσμίες αλλά και πιθανή άρση του ανασταλτικού αποτελέσματος των προσφυγών κατά απορριπτικών αποφάσεων. Για το λόγο αυτό, οι δέκα περιπτώσεις εφαρμογής της ταχύρρυθμης διαδικασίας που απαριθμούνται στο αρ. 31, παρ. 8 είναι αυστηρά καθορισμένες και όχι ενδεικτικές.

Για τους λόγους αυτούς, η RSA συνιστά τις παρακάτω τροποποιήσεις στο αρ. 83, παρ. 9:

9. Η Αποφαινόμενη Αρχή εξετάζει μία αίτηση με την ταχύρρυθμη διαδικασία, όταν:

- α. ο αιτών προέρχεται από ασφαλή χώρα καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 87 του παρόντος,
- β. η αίτηση είναι προδήλως αβάσιμη σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 του παρόντος,
- γ. ο αιτών παραπλάνησε τους Αρχές με την παρουσίαση ψευδών πληροφοριών ή εγγράφων ή με την απόκρυψη σχετικών πληροφοριών ή εγγράφων όσον αφορά την ταυτότητα ή/και την εθνικότητά του, που μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την απόφαση,
- δ. είναι πιθανόν ότι ο αιτών έχει καταστρέψει ή πετάξει κακόπιστα έγγραφο ταυτότητας ή ταξιδιωτικό έγγραφο που θα βοηθούσε στον προσδιορισμό τους ταυτότητας ή τους ιθαγένειάς του,
- ε. ο αιτών έχει υποβάλει την αίτηση μόνο για να καθυστερήσει ή να εμποδίσει την εκτέλεση προγενέστερης ή επικείμενης απόφασης απέλασης ή με άλλο τρόπο απομάκρυνσής του,
- στ. ο αιτών αρνείται να συμμορφωθεί με την υποχρέωση να υποβληθεί σε λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
- ζ. ο αιτών έχει υποβάλει μεταγενέστερη αίτηση διεθνούς προστασίας, η οποία **δεν** είναι απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 5 του παρόντος · ή

⁵⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 32, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

η. ο αιτών εισήλθε παράνομα στη χώρα ή παρέτεινε παράνομα τη διαμονή του και, χωρίς σοβαρό λόγο, δεν παρουσιάσθηκε τους αρχές ή δεν υπέβαλε αίτηση για διεθνή προστασία το συντομότερο δυνατό, δεδομένων των συνθηκών τους εισόδου του· ή
θ. ο αιτών αρνείται να συμμορφωθεί με την υποχρέωση λήψης των δακτυλικών αποτυπωμάτων του, σύμφωνα με τον κανονισμό(ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, τους 26ης Ιουνίου 2013

ι. ο αιτών ενδέχεται, για σοβαρούς λόγους, να θεωρείται ότι συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη της χώρας μέλους, ή έχει υποβληθεί σε αναγκαστική απέλαση διὰ της βίας για σοβαρούς λόγους δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξης δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας

κ. ο αιτών προέρχεται από συγκεκριμένη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής

λ. εφαρμόζεται επί των αιτήσεων χρονικό κριτήριο για την εξέτασή τους.

μ. είναι άτομο ευάλωτο ή άτομο που χρήζει ιδιαίτερων συνθηκών υποδοχής κατά τους διατάξεις του παρόντος νόμου εφόσον του παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 67 του παρόντος όπως απαιτούν τα αρ. 31, παρ. 8 και 43, παρ. 1 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

4.7. Άρθρο 86: Ασφαλείς τρίτες χώρες

Η RSA τονίζει ότι εσφαλμένως έχει εφαρμοστεί μέχρι τώρα η έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στους Σύρους υπηκόους που εισέρχονται στα ελληνικά νησιά χωρίς την ενσωμάτωση του αρ. 38, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, και δη να έχουν οριστεί οι κανόνες της μεθοδολογίας σχετικά με την εξέταση της συνδρομής των κριτηρίων στην ατομική περίπτωση του αιτούντος.⁵⁵

Το **αρ. 86** του Σχεδίου Νόμου τροποποιεί την έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» με στόχο να θέσει κριτήρια για την εξέταση του συνδέσμου, ενώ προτείνει τη θέσπιση καταλόγου «ασφαλών τρίτων χωρών». Η εν λόγω ρύθμιση, ωστόσο, είναι ελλιπής και εσφαλμένη και δεν εσωτερικεύει ορθώς το αρ. 38, παρ. 2 της Οδηγίας.

Κριτήριο συνδέσμου

Στην **παρ. 1, περ. στ'** ο νομοθέτης προβαίνει σε διευκρίνιση του κριτηρίου του επαρκούς συνδέσμου μεταξύ του αιτούντος και της τρίτης χώρας, το οποίο σύμφωνα με το κείμενο πληρούται σε περίπτωση διέλευσης, σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία όπως (α) τον χρόνο παραμονής του σε αυτή, (β) ενδεχόμενη επαφή ή αντικειμενική και υποκειμενική δυνατότητα επαφής με τις αρχές για πρόσβαση σε εργασία ή χορήγηση δικαιώματος διαμονής, (γ) ενδεχόμενη προηγούμενη της διέλευσης διαμονή όπως ενδεικτικά επισκέψεις μακράς διάρκειας ή σπουδές, (δ) ύπαρξη οποιωνδήποτε ακόμη και μακρινών συγγενικών δεσμών, (ε) ύπαρξη κοινωνικών ή επαγγελματικών ή πολιτιστικών σχέσεων, (στ) ύπαρξη ιδιοκτησίας, (ζ) σύνδεση με ευρύτερη κοινότητα, (η) γνώση της οικείας γλώσσας, (θ) γεωγραφική εγγύτητα της χώρας καταγωγής.⁵⁶

⁵⁵ Βλ. επίσης AIDA, *Country Report Greece, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 104-108, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2l3P95L>, Κόμμα Πρασίνων, *The EU-Turkey statement and the Greek hotspots: A failed European project in refugee policy*, Ιούνιος 2018, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2sJM2H4>. Αντιπρβλ. ΣτΕ Ολ 2347/2017 και 2348/2017, 22 Σεπτεμβρίου 2017.

⁵⁶ Για τα σημεία α' και θ', βλ. ΣτΕ Ολ 2347/2017, σκέψη 61.

Ορισμένα από τα ως άνω κριτήρια, ήτοι η προηγούμενη διαμονή ή σπουδές, η ύπαρξη συγγενικών δεσμών ή η ύπαρξη κοινωνικών, επαγγελματικών σχέσεων, είναι ενδεικτικά της ύπαρξης προσωπικού και πραγματικού δεσμού μεταξύ του αιτούντος και της τρίτης χώρας, βάσει του οποίου η επιστροφή σε αυτή θα ήταν εύλογη. Εντούτοις, η RSA επισημαίνει ότι κριτήρια όπως η αντικειμενική και υποκειμενική δυνατότητα επαφής με τις αρχές, η γεωγραφική εγγύτητα της χώρας καταγωγής δεν ενδεικνύουν την ύπαρξη προσωπικού συνδέσμου. Επίσης, κριτήρια όπως η γνώση της γλώσσας δεν αρκούν καθ'εαυτόν ή σε συνδυασμό με τη διέλευση από τη χώρα για τον καθορισμό του επαρκούς συνδέσμου με αυτή.⁵⁷

Μεθοδολογία

Η **παρ. 2** προβλέπει τη δυνατότητα εφαρμογής της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» ανά περίπτωση ή με βάση εθνικού καταλόγου, στον οποίο μία χώρα χαρακτηρίζεται ως «γενικά ασφαλής». Ωστόσο, δεν γίνεται καμία ρύθμιση των κανόνων σχετικά με τη μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθούν οι αρχές κρίνοντας εάν μία χώρα είναι «ασφαλής τρίτη χώρα» για ένα συγκεκριμένο αιτούντα, ήτοι τους κανόνες βάσει των οποίων αξιολογείται αν πληρούνται τα κριτήρια της **παρ. 1**.

Παράλληλα, η **παρ. 2** φαίνεται να εξαιρεί από την εξατομικευμένη κρίση των κριτηρίων της παρ. 1 όσους αιτούντες προέρχονται από χώρα που εμπεριέχεται στον εθνικό κατάλογο «ασφαλών τρίτων χωρών», κάτι που κρίνεται αντίθετο με την Οδηγία και το διεθνές δίκαιο.⁵⁸ Ακόμη και στην περίπτωση που μία χώρα έχει χαρακτηριστεί γενικά ως ασφαλής, οφείλεται να ακολουθήσει εξατομικευμένη εξέταση της συνδρομής των κριτηρίων της παρ. 1 στην περίπτωση του αιτούντος, ρυθμίζοντας τη δυνατότητα προσβολής τόσο του γενικού χαρακτηρισμού της χώρας ως ασφαλούς όσο και της εφαρμογής της έννοιας στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Όσον αφορά τον προτεινόμενο εθνικό κατάλογο, η **παρ. 3** περιγράφει τη διαδικασία κατάρτισης καταλόγου «ασφαλών τρίτων χωρών», κατόπιν Κοινής Υπουργικής Απόφασης. Λαμβάνονται υπόψη στοιχεία όπως το νομοθετικό καθεστώς της τρίτης χώρας, τυχόν διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες τις με κράτη ή την ΕΕ και η εσωτερική πρακτική, ιδίως από επίσημες διπλωματικές πηγές της ημεδαπής και της αλλοδαπής, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), τη νομοθεσία των λοιπών κρατών μελών σε σχέση με την έννοια των ασφαλών τρίτων χωρών, το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ύπατη Αρμοστέα των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR).

Το δελτίο τύπου της 30^{ης} Σεπτεμβρίου 2019 παρουσίασε την κατάρτιση καταλόγων «ασφαλών χωρών καταγωγής» και «ασφαλών τρίτων χωρών», ως «γενναία πολιτική απόφαση επιβεβλημένη από την πραγματικότητα αλλά και σε συμφωνία με την πρακτική που ακολουθούν εδώ και χρόνια όλα τα ευρωπαϊκά κράτη.»⁵⁹ Η RSA κρίνει απαραίτητο να δοθούν διευκρινίσεις ως προς την πρακτική των κρατών μελών της ΕΕ σχετικά με τους καταλόγους ασφαλών χωρών. Το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ που έχει καταρτίσει κατάλογο «ασφαλών τρίτων χωρών», ο οποίος αφορά χώρες εκτός της ΕΕ, είναι η

⁵⁷ Βλ. κατ' αναλογία Σουηδικό Μεταναστευτικό Εφετείο, MIG 2015:12, 20 Αυγούστου 2015.

⁵⁸ ΕΔΔΑ, *Ilias και Ahmed κατά Ουγγαρίας*, σκέψεις 33 και 124.

⁵⁹ Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, «Ο Στ. Πέτσας για τις αποφάσεις του υπουργικού συμβουλίου», 30 Σεπτεμβρίου 2019.

Ουγγαρία.⁶⁰ Η εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» και συναφών λόγων अपαράδεκτου βάσει του εν λόγω καταλόγου από τις ουγγρικές αρχές ως τώρα έχει επιφέρει καταδίκη από το ΕΔΔΑ,⁶¹ καθώς και διαδικασίες παράβασης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.⁶² Αντιθέτως, ορισμένα ευρωπαϊκά κράτη (π.χ. Γαλλία, Ιταλία) όχι μόνο αντιτίθενται στη χρήση καταλόγων, αλλά εξακολουθούν να αποκλείουν την έννοια της «ασφαλούς τρίτης χώρας» ως λόγο απαράδεκτου των αιτήσεων ασύλου στο εθνικό τους δίκαιο.

Επίσης, με την κατάρτιση καταλόγου, υπάρχει κίνδυνος αυτόματης εφαρμογής της έννοιας χωρίς ενδελεχή αξιολόγηση των ατομικών συνθηκών του αιτούντος και υπέρμετρου βάρους απόδειξης του αιτούντος σε περίπτωση που αμφισβητεί τον εθνικό κατάλογο ή τη συνδρομή των κριτηρίων της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στην ατομική του περίπτωση.

Ως εκ τούτου, το σχέδιο κατάρτισης καταλόγου «ασφαλών τρίτων χωρών» στις **παρ. 2 και 3** πρόκειται να επιφέρει περαιτέρω παγίωση και επιδείνωση της ήδη προβληματικής εφαρμογής της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στην Ελλάδα, ενώ δεν βρίσκει έρεισμα στην πρακτική άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Κατ'ελάχιστο, αν διατηρηθεί η διάταξη του Σχεδίου Νόμου περί κατάρτισης εθνικού καταλόγου, κρίνεται απαραίτητη η διασφάλιση στην **παρ. 2** της εξατομικευμένης εξέτασης της συνδρομής των άνω κριτηρίων σε κάθε αίτηση για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή της έννοιας.

Παράλληλα, η εισαγωγή μίας χώρας στον εθνικό κατάλογο πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένη σύμφωνα με τα κριτήρια του αρ. 38 της Οδηγίας, του αρ. 3 της ΕΣΔΑ και του αρ. 4 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, ούτως ώστε να μπορούν να προσβληθούν και η Κοινή Υπουργική Απόφαση κατάρτισης του καταλόγου και η εφαρμογή της έννοιας ανά περίπτωση.

Κρίνεται επίσης αναγκαία η τροποποίηση της **παρ. 3** ούτως ώστε τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό μίας χώρας ως ασφαλούς να είναι σχετικά με τα απαιτούμενα κριτήρια της παρ. 1 και να βασίζονται σε έγκυρες, ενημερωμένες και αντικειμενικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών όπως των επιτροπών των Ηνωμένων Εθνών, και αξιόπιστων οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων όπως η Διεθνής Αμνηστία και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE).⁶³ Παράλληλα, η σύναψη διακρατικών συμφωνιών δεν αποτελεί ένδειξη της τήρησης των κριτηρίων ασφαλείας της παρ. 1.

⁶⁰ AIDA, *Country Report Hungary, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 60, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2OrO6xG>.

⁶¹ ΕΔΔΑ, *Ilias και Ahmed κατά Ουγγαρίας*, Αίτηση υπ' αριθμ. 47287/15, 14 Μαρτίου 2017.

⁶² Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Commission takes Hungary to Court for criminalising activities in support of asylum seekers and opens new infringement for non-provision of food in transit zones», IP/19/4260, 24 Ιουλίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2oSArAl>.

⁶³ Υπενθυμίζεται ότι, κατά την εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» όσον αφορά την Τουρκία, η Υπηρεσία Ασύλου παραπέμπει σε πηγές όπως η Βάση Δεδομένων Ασύλου (AIDA) του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE).

Για τους λόγους, η RSA προτείνει την απόρριψη της προτεινόμενης διάταξης και τη διεξαγωγή διαβούλευσης με στόχο την ορθή ενσωμάτωση του αρ. 38, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

4.8. Άρθρο 87: Ασφαλείς χώρες καταγωγής

Στο **αρ. 87, παρ. 5** τροποποιούνται οι διατάξεις σχετικά με την κατάρτιση εθνικού καταλόγου «ασφαλών χωρών καταγωγής». ⁶⁴ Σύμφωνα με το Σχέδιο Νόμου, η κατάρτιση του καταλόγου λαμβάνει υπόψη επίκαιρα στοιχεία από έγκυρες πηγές, «ιδίως από επίσημες διπλωματικές πηγές της ημεδαπής και της αλλοδαπής, την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, τη νομοθεσία των λοιπών κρατών μελών σε σχέση με την έννοια των ασφαλών χωρών, το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες».

Η κατάρτιση καταλόγων «ασφαλών χωρών καταγωγής» με στόχο τη χρήση τους στην ταχύρρυθμη διαδικασία ⁶⁵ διέπει την πρακτική αρκετών ευρωπαϊκών χωρών (π.χ. Γερμανία, Γαλλία, Αυστρία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Σλοβενία, Κροατία, Μάλτα, Ελβετία). Ωστόσο, επικρατούν σημαντικές διαφορές μεταξύ των καταλόγων των άνω κρατών. Με εξαίρεση τις χώρες όπως η Αλβανία, η Βοσνία, η Βόρεια Μακεδονία, το Κόσοβο, η Σερβία και το Μαυροβούνιο, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στους περισσότερους εν ισχύ καταλόγους «ασφαλών χωρών καταγωγής», δεν υπάρχει κοινή κρίση ανά την ΕΕ ως προς τη συνδρομή των κριτηρίων του αρ. 36 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου. Τονίζεται, εντούτοις, ότι χώρες όπως το Πακιστάν δεν κατατάσσονται στις «ασφαλείς χώρες καταγωγής» σε καμία ευρωπαϊκή χώρα, ενώ το Μπαγκλαντές θεωρείται ασφαλής χώρα μόνο από τη Σλοβενία. ⁶⁶

Παράλληλα, η RSA επισημαίνει ότι η Υπηρεσία Ασύλου ήδη ακολουθεί ειδικά μέτρα για την ταχεία διεκπεραίωση αιτήσεων υπηκόων συγκεκριμένων χωρών, ιδίως με τη σύσταση Αυτοτελών Κλιμακίων Ασύλου αρμόδιων για την εξέταση ορισμένων εθνικοτήτων που διέπονται από χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης, όπως το Πακιστάν, η Αλβανία και η Γεωργία. ⁶⁷ Δεν κρίνεται συνεπώς απαραίτητη η εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς χώρας καταγωγής» στην ταχύρρυθμη διαδικασία, η οποία συνεπάγεται μείωση των διαδικαστικών εγγυήσεων που παρέχονται στους αιτούντες, ήτοι τεκμήριο αβάσιμης αίτησης, στενότερες προθεσμίες και άρση του ανασταλτικού αποτελέσματος των προσφυγών.

Για τους λόγους αυτούς, η RSA είναι αντίθετη με την κατάρτιση εθνικού καταλόγου «ασφαλών χωρών καταγωγής». Σε περίπτωση που διατηρηθεί η διάταξη του Σχεδίου Νόμου, κρίνεται απαραίτητη η συμπερίληψη στις πηγές πληροφοριών της **παρ. 5** άλλων σχετικών διεθνών οργανισμών πέραν της UNHCR, καθώς και οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προς πλήρη συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας στο αρ. 37, παρ. 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁶⁴ Βλ. αρ. 57, παρ. 1 Ν 4375/2016.

⁶⁵ Άρθρα 31, παρ. 8, περ. β' και 36 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁶⁶ AIDA, *Country Report Slovenia, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 41, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2JGstv0>.

⁶⁷ AIDA, *Country Report Greece, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 23.

4.9. Άρθρο 90: Διαδικασίες στα σύνορα

Το **αρ. 90, παρ. 1** του Σχεδίου Νόμου διευκρινίζει ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας στα σύνορα, οι αιτήσεις ασύλου «εξετάζονται ως προς το παραδεκτό ή/και ως προς την ουσία τους». Η διατύπωση αυτή είναι αντίθετη με το αρ. 43, παρ. 1 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Η Οδηγία προβλέπει «καλά καθορισμένες περιστάσεις» υπό τις οποίες επιτρέπεται στις αρχές η εξέταση των αιτήσεων στα σύνορα.⁶⁸ Απαριθμεί δε δύο μόνο σημεία που δύνανται να εξετάζονται στην εν λόγω διαδικασία: το παραδεκτό της αίτησης αφ'ενός, και την ουσία της όταν συντρέχει ένας εκ των λόγων εφαρμογής της ταχύρρυθμης διαδικασίας δυνάμει του αρ. 31, παρ. 8 αφ'ετέρου. Επομένως, όσον αφορά την κατ'ουσίαν εξέταση των αιτήσεων, η εφαρμογή της διαδικασίας στα σύνορα απαγορεύεται αν οι αρμόδιες αρχές δεν έχουν εντοπίσει εκ των προτέρων ότι ο αιτών εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες που προβλέπει το αρ. 31, παρ. 8 της Οδηγίας – βλ. παραπάνω σχετικά με το **αρ. 83, παρ. 9** του Σχεδίου Νόμου. Καθίσταται έτσι σαφές στο ευρωπαϊκό δίκαιο ότι η διαδικασία των συνόρων δεν αποτελεί κατάλληλο πλαίσιο για την πλήρη εξέταση της υπαγωγής του αιτούντος στη διεθνή προστασία και δεν δύναται να χρησιμοποιείται προς τούτο.⁶⁹

Υπενθυμίζεται, στο σημείο αυτό, ότι η νομοθεσία άλλων κρατών της ΕΕ αντικατοπτρίζει το γράμμα της Οδηγίας ως προς το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας στα σύνορα. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, η διαδικασία δύναται να εφαρμοστεί μόνο για την εξέταση του Κανονισμού του Δουβλίνου, του παραδεκτού και της ουσίας των προδήλως αβάσιμων αιτήσεων.⁷⁰ Παρομοίως, στην Ολλανδία, οι αιτήσεις ασύλου μπορούν να απορριφθούν στη διαδικασία στα σύνορα μόνο λόγω εφαρμογής του Κανονισμού του Δουβλίνου, ως απαράδεκτες ή ως προδήλως αβάσιμες.⁷¹

Όσον αφορά την κατ'εξαιρέση εφαρμογή της διαδικασίας στα σύνορα σε περίπτωση μαζικών αφίξεων, το **αρ. 90, παρ. 3** προβαίνει σε περαιτέρω εκπτώσεις στις εγγυήσεις που παρέχονται στη διαδικασία, αντίθετα με την υποχρέωση τήρησης των βασικών αρχών και εγγυήσεων του Κεφαλαίου II της Οδηγίας.⁷² Πρώτον, στην **περ. β'** προβλέπεται η δυνατότητα διενέργειας της προσωπικής συνέντευξης από το προσωπικό του ΕΑΣΟ ή «άλλων αρχών». Δεύτερον, στην **περ. γ'** επιχειρείται νέα σύντμηση των προθεσμιών της διαδικασίας, με προθεσμία τριών μόνο ημερών, έναντι πέντε υπό το ισχύον νομικό πλαίσιο,⁷³ για την κατάθεση προσφυγής κατά απορριπτικής απόφασης. Δεδομένου του εξαιρετικά συντόμου της προθεσμίας, σε συνδυασμό με την προτεινόμενη υποχρέωση υποβολής δικογράφου – βλ. παρακάτω – κρίνεται αδύνατη η πρόσβαση των αιτούντων σε πραγματική προσφυγή στην κατ'εξαιρέση διαδικασία στα σύνορα, κατά παράβαση του αρ. 43, παρ. 1 της Οδηγίας και του αρ. 47 του Χάρτη

⁶⁸ Αιτιολογική σκέψη 38 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁶⁹ Βλ. επίσης ECRE, *Border procedures: Not a panacea*, Ιούλιος 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2Tpmig1>.

⁷⁰ Άρθρο L.213-8-1 Γαλλικού Κώδικα για την είσοδο και διαμονή των αλλοδαπών και για το άσυλο (Ceseda). Βλ. επίσης AIDA, *Country Report France, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 53-54, διαθέσιμο: <https://bit.ly/2UW1Xia>.

⁷¹ Άρθρο 3.109β(1) Ολλανδικό Διάταγμα Αλλοδαπών. Βλ. επίσης AIDA, *Country Report Netherlands, 2018 Update*, Μάρτιος 2019, 39, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2CFMIYZ>.

⁷² Άρθρο 43, παρ. 1 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁷³ Άρθρο 61, παρ. 1, περ. δ' Ν 4375/2016.

Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Κρίνεται εξίσου αδύνατη η δυνατότητα των αρχών να παρέχουν «επαρκή υποστήριξη», συμπεριλαμβανομένου αρκετού χρόνου,⁷⁴ στους αιτούντες που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων στο πλαίσιο της διαδικασίας στα σύνορα. **Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, η προθεσμία δεκαπέντε ημερών θεωρείται εύλογος χρόνος για την κατάθεση προσφυγής κατά απόρριψης της αίτησης ασύλου ως προδήλως αβάσιμης.**⁷⁵

Η RSA συνιστά τις παρακάτω τροποποιήσεις στο αρ. 90:

1. Στις περιπτώσεις που υποβάλλονται αιτήσεις διεθνούς προστασίας στα σύνορα και τις ζώνες διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας, οι αιτούντες απολαμβάνουν των δικαιωμάτων και των εγγυήσεων των διατάξεων των άρθρων 69, 71, 75 και 47 του παρόντος νόμου. Οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας που υποβάλλονται κατά το προηγούμενο εδάφιο εξετάζονται ως προς το παραδεκτό **δυνάμει του άρθρου 84 του παρόντος** ή/και ως προς την ουσία τους **σε διαδικασία δυνάμει του άρθρου 83, παράγραφος 9 του παρόντος**.
2. Αν δεν ληφθεί απόφαση εντός είκοσι οκτώ (28) ημερών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης, επιτρέπεται στον αιτούντα η είσοδος και παραμονή του στο εσωτερικό της χώρας, προκειμένου να εξετασθεί η αίτησή του σύμφωνα με τις λοιπές διατάξεις του παρόντος.
3. Σε περίπτωση μαζικών αφίξεων αφίξεων υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών, οι οποίοι υποβάλλουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας στα σύνορα ή σε ζώνη διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας ή ενόσω παραμένουν σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη στην πράξη η εκεί εφαρμογή της παραγράφου 1, οι εν λόγω διαδικασίες μπορούν να εφαρμόζονται επίσης όπου και επί όσο χρονικό διάστημα φιλοξενούνται κανονικά οι συγκεκριμένοι υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς σε σημεία πλησίον των συνόρων ή της ζώνης διέλευσης. Επίσης στην περίπτωση αυτή με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη και Εθνικής Αμυνας εφαρμόζονται τα παρακάτω:
 - α. Η καταγραφή της αίτησης διεθνούς προστασίας, οι επιδόσεις των αποφάσεων και λοιπών διαδικαστικών εγγράφων, καθώς και η παραλαβή προσφυγών μπορεί να πραγματοποιείται από προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας ή προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων.
 - β. Η συνέντευξη με τους αιτούντες διεθνή προστασία, δύναται να διενεργείται και από προσωπικό της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο ή άλλων αρχών.
 - γ. Η απόφαση του πρώτου βαθμού εκδίδεται υποχρεωτικά εντός δύο (2) ημερών. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής είναι ~~πρώτων (3)~~ **δεκαπέντε (15)** ημερών. Η προσφυγή προσδιορίζεται υποχρεωτικά εντός τριών (3) ημερών. Η προθεσμία για την ειδοποίηση του αιτούντος σε περίπτωση προφορικής ακρόασης και για την κατάθεση τυχόν υπομνήματος μετά την εξέταση της προσφυγής είναι μίας (1) ημέρας. Η απόφαση εκδίδεται υποχρεωτικά εντός πέντε (5) ημερών.

Παρόμοια τροποποίηση συνίσταται και για το **αρ. 92, παρ. 1, περ. γ'**.

⁷⁴ Άρθρο 24, παρ. 3 και αιτιολογική σκέψη 29 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

⁷⁵ ΔΕΕ, Υπόθεση C-69-10 *Samba Diouf*, 28 Ιουλίου 2011, σκέψεις 67-68.

4.10. Άρθρο 93: Περιεχόμενο προσφυγής

Το **αρ. 93** του Σχεδίου Νόμου καθιστά υποχρεωτική για το παραδεκτό της προσφυγής την υποβολή δικογράφου, το οποίο μνημονεύει του συγκεκριμένους λόγους στους οποίους στηρίζεται η προσφυγή. Όπως προβλέπεται τόσο στο αρ. 20 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου όσο και στο **αρ. 71, παρ. 3** του Σχεδίου Νόμου,⁷⁶ η Ελλάδα υποχρεούται να παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή και εκπροσώπηση στους αιτούντες διεθνή προστασία στη διαδικασία ενώπιον της Αρχής Προσφυγών.

Ωστόσο, η άνω υποχρέωση δεν τηρείται στην πράξη, λόγω σημαντικών και συστηματικά καταγεγραμμένων κενών στην αποτελεσματική παροχή νομικής συνδρομής δυνάμει της Υπουργικής Απόφασης 12205/2016.⁷⁷ Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου, το Μητρώο Δικηγόρων αρμόδιων για την παροχή νομικής συνδρομής σε αιτούντες άσυλο περιλαμβάνει 38 εγγεγραμμένους δικηγόρους ανά την επικράτεια.⁷⁸ Μόνο κατά τους πρώτους οκτώ μήνες του 2019, ωστόσο, κατατέθηκαν 9.953 νέες προσφυγές ενώπιον της Αρχής Προσφυγών.⁷⁹ Λαμβάνοντας υπόψη μόνο τις προσφυγές που κατατέθηκαν φέτος, ο αριθμός αυτός συνεπάγεται αναλογία ενός δικηγόρου ανά 262 αιτούντες. Είναι επομένως σαφές ότι η διοίκηση εξακολουθεί να αδυνατεί να συμμορφωθεί στις υποχρεώσεις της ως προς την παροχή νομικής συνδρομής σύμφωνα με το νόμο.

Με την υποχρεωτική κατάθεση δικογράφου για την υποβολή προσφυγής, το Σχέδιο Νόμου επιβαρύνει τους αιτούντες άσυλο με τις συνέπειες της αδυναμίας κάλυψης των αναγκών νομικής συνδρομής, πλήρως στερώντας τους εκ των πραγμάτων τη δυνατότητα κατάθεσης προσφυγής απουσία δικηγόρου. Ο δραστικός αυτός περιορισμός του δικαιώματος στην πραγματική προσφυγή, λαμβάνοντας υπόψη την ελλιπή παροχή νομικής συνδρομής, δεν είναι συμβατός με το αρ. 46 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου και το αρ. 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Παράλληλα, η πρόβλεψη στα **αρ. 90, παρ. 3** και **αρ. 92, παρ. 1** πολύ στενών προθεσμιών για την υποβολή δικογράφου, ήτοι τρεις ημέρες στην κατ'εξαιρεση διαδικασία στα σύνορα και πέντε μέρες για τις απaráδεκτες μεταγενέστερες αιτήσεις, χωρίς τη δυνατότητα υποβολής υπομνήματος μετά την πάροδο των εν λόγω προθεσμιών, καθιστά εξαιρετικά δυσχερή τη σύνταξη του δικογράφου ακόμη και με τη συνδρομή δικηγόρου. Κατ'ελάχιστο, θα ήταν απαραίτητο να δίνεται η δυνατότητα συμπλήρωσης της προσφυγής με πρόσθετους λόγους.

Για τους λόγους αυτούς, η RSA συνιστά απόρριψη του αρ. 93.

⁷⁶ Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Απιολογική έκθεση Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, 44.

⁷⁷ Βλ. RSA κ.α., *Legal aid for migrants, asylum seekers and refugees in Greece: Challenges and barriers*, Ιανουάριος 2018, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2VVASgA>, ΕΣΠ, «Άνευ νομικής συνδρομής οι πρόσφυγες στα νησιά», διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2lYgLZG>.

⁷⁸ Υπηρεσία Ασύλου, *Νέα κατανομή των εγγεγραμμένων δικηγόρων του Μητρώου Δικηγόρων της Υπηρεσίας Ασύλου για παροχή νομικής συνδρομής σε αιτούντες διεθνή προστασία ανά ΠΓΑ/ΑΚΑ*, 8 Οκτωβρίου 2019, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2OvVBWm>.

⁷⁹ Υπηρεσία Ασύλου, *Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου*, 31 Αυγούστου 2019, 4.

4.11. Άρθρο 104: Δικαίωμα παραμονής

Στο **αρ. 104, παρ. 2** προβλέπονται εξαιρέσεις στο ανασταλτικό αποτέλεσμα των προσφυγών ενώπιον της Αρχής Προσφυγών σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, ήτοι απόρριψη αίτησης ως απαράδεκτης για ορισμένους λόγους, απόρριψη αίτησης ως προδήλως αβάσιμης ή στην ταχύρρυθμη διαδικασία. Καίτοι όχι απευθείας ασύμβατες με το αρ. 46, παρ. 6 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου, οι εν λόγω διατάξεις δεν τηρούν τις απαιτήσεις του δικαιώματος στην πραγματική προσφυγή δυνάμει του αρ. 47 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και του αρ. 13 της ΕΣΔΑ, όπως απορρέουν από τη νομολογία του ΕΔΔΑ.⁸⁰ Συγκεκριμένα, δεν προβλέπεται ρητά η υποχρέωση των αρχών όπως διασφαλίσουν ότι η εξαίρεση από το ανασταλτικό αποτέλεσμα της προσφυγής δεν αντιβαίνει στην αρχή της μη επαναπροώθησης,⁸¹ ούτε η δυνατότητα προσβολής της απόρριψης του ανασταλτικού αποτελέσματος.

Ενδέχεται δε να επιφέρουν επιπλέον διοικητικό φόρτο στις Επιτροπές Προσφυγών, οι οποίες θα καλούνται να εκδίδουν αποφάσεις επί του δικαιώματος παραμονής του προσφεύγοντος, πριν προβούν σε εξέταση της προσφυγής.

Παράλληλα, η **παρ. 3**, προστιθέμενη προς συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας προς το αρ. 46, παρ. 7 της Οδηγίας, απαιτεί την παροχή συνδρομής διερμηνέα, νομικής συνδρομής και προθεσμίας τουλάχιστον μίας εβδομάδας για την προετοιμασία της προσφυγής στο πλαίσιο της διαδικασίας στα σύνορα δυνάμει του **αρ. 90**. Ωστόσο, υπενθυμίζεται από τα παραπάνω ότι η κατ'εξαίρεση διαδικασία του **αρ. 90, παρ. 3** περιορίζει την προθεσμία υποβολής προσφυγής σε τρεις μέρες, καθιστώντας έτσι αδύνατη την παροχή των προβλεπόμενων από το αρ. 104, παρ. 3 εγγυήσεων. Η ασυμφωνία των δύο διατάξεων ενδέχεται να συντελέσει σε σύγχυση και περαιτέρω περιπλοκότητα της διαδικασίας για τους αιτούντες, την Αρχή Προσφυγών αλλά και τις αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση της διαδικασίας επιστροφών.

Για να διασφαλιστεί το δικαίωμα των αιτούντων στην πραγματική προσφυγή και η σαφήνεια και αποτελεσματικότητα της διαδικασίας, η RSA προτείνει τις εξής τροποποιήσεις στο αρ. 104:

1. Με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου, Κατά τη διάρκεια της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής και έως την επίδοση της απόφασης επί αυτής, ο αιτών επιτρέπεται να παραμείνει στο έδαφος της χώρας. Στην περίπτωση αυτή εφόσον έχει διαταχθεί με την απόφαση του πρώτου βαθμού η επιστροφή του αιτούντος σύμφωνα με το Ν. 3907/2011 ή εφόσον έχει εκδοθεί αυτοτελώς πράξη επιστροφής, η επιστροφή δεν εκτελείται μέχρι την απόφαση επί της προσφυγής.
2. Σε περίπτωση κατά την οποία: α) η αίτηση διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί ως απαράδεκτη δυνάμει των περιπτώσεων α, γ και ε της παρ. 1 του άρθρου 84 του παρόντος, β) ο αιτών έχει υποβάλει δεύτερη μεταγενέστερη αίτηση μετά την έκδοση τελεσίδικης απόφασης, με την οποία η πρώτη μεταγενέστερη απορρίφθηκε ως απαράδεκτη ή αβάσιμη, γ) η αίτηση διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 88, δ) η αίτηση διεθνούς

⁸⁰ Βλ. π.χ. ΕΔΔΑ, *Conka* κατά Βελγίου, Αίτηση υπ' αριθμ. 51564/99, 5 Φεβρουαρίου 2002, σκέψη 83, *M.A. κατά Κύπρου*, Αίτηση υπ' αριθμ. 41872/10, 23 Ιουλίου 2013, σκέψη 137, *S.J. κατά Βελγίου*, Αίτηση υπ' αριθμ. 70055/10, 19 Μαρτίου 2015.

⁸¹ Βλ. κατ' αναλογία Άρθρο 41, παρ. 1 Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

προστασίας έχει απορριφθεί με την ταχύρρυθμη διαδικασία πλην της περίπτωσης η' της παραγράφου 8 του άρθρου 83, η δυνατότητα παραμονής του αιτούντος κρίνεται από την Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματός προς την Επιτροπή με το οποίο ο αιτών εκθέτει τους σχετικούς λόγους που καθιστούν αδύνατη την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του σύμφωνα με το Ν. 3907/2011 και δικαιολογούν την παραμονή του στη χώρα. Έως και την κατά τα ανωτέρω κρίση της Ανεξάρτητης Επιτροπής Προσφυγών περί της δυνατότητας παραμονής του στο έδαφος της χώρας, ο αιτών δικαιούται να παραμείνει σε αυτό, με εξαίρεση τις περιπτώσεις α' και β' της παρ. 9 του άρθρου 89 του παρόντος. Η Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών ή ο αρμόδιος δικαστής σε περίπτωση μονομελούς σύνθεσης, εξετάζει το αίτημα κατά νόμον και ουσία και κατόπιν εξατομικευμένης κρίσης, με βάση αντικειμενικά κριτήρια και σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 21 του Ν. 3907/2011, αποφαιίνεται επί του αιτήματος αυτού το ταχύτερο δυνατό, με την έκδοση σχετικής απόφασης. Εφόσον το αίτημά του γίνει δεκτό διατάσσεται η παραμονή του αιτούντος στη χώρα και αναστέλλεται κάθε μέτρο απέλασης, επανεισδοχής ή επιστροφής του αιτούντος έως την έκδοση απόφασης επί της προσφυγής. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, τα ως άνω μέτρα εκτελούνται.

3. Η δυνατότητα εξαίρεσης από το δικαίωμα παραμονής, σύμφωνα με την παράγραφο 1, εφαρμόζεται στις περιπτώσεις του άρθρου 90 του παρόντος μόνο εφόσον ο αιτών έχει την απαραίτητη συνδρομή διερμηνέα και νομική συνδρομή και προθεσμία τουλάχιστον μιας εβδομάδας ώστε να προετοιμάσει την αίτηση και να υποβάλει στην Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών τα επιχειρήματα υπέρ της αναγνώρισης του δικαιώματος παραμονής του στο έδαφος της χώρας, εν αναμονή της έκβασης της προσφυγής.

4.12. Άρθρο 116, παρ. 3: Σύνθεση Επιτροπών Προσφυγών

Η εκ νέου τροποποίηση του αρ. 5 Ν 4375/2016 σχετικά με τη σύνθεση και λειτουργία των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών από το **αρ. 116, παρ. 3** προκαλεί σύγχυση και ανησυχία. Η αιτιολογική έκθεση του Σχεδίου Νόμου αναφέρεται σε ενίσχυση του κύρους των Επιτροπών, λόγω της απόλυτης εξειδίκευσης των διοικητικών δικαστών στον τομέα της διεθνούς προστασίας και ενόψει των εγγυήσεων αμεροληψίας και ανεξαρτησίας.⁸²

Η RSA υπενθυμίζει, σε συνέχεια της αμφισβήτησης της συμβατότητας της σύνθεσης των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών που συστάθηκαν δυνάμει του Ν 4399/2016 με το Σύνταγμα,⁸³ ότι ο τρόπος επιλογής και διορισμού των μελών των Επιτροπών Προσφυγών, ο ρόλος του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη στην αύξηση ή μείωση των Επιτροπών, καθώς και η διάρκεια της θητείας και δυνατότητα παραίτησης των μελών των Επιτροπών, παραμένουν σημεία που αποδεικνύουν την έλλειψη ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των Επιτροπών Προσφυγών και τη μη λειτουργία τους ως «οιονεί δικαιοδοτικών οργάνων».

Προς ενίσχυση του κύρους της δευτεροβάθμιας διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων ασύλου, είναι απαραίτητη η ενίσχυση της ανεξαρτησίας και αμεροληψίας των Επιτροπών Προσφυγών, καθώς και η διασφάλιση μίας δίκαιης και αποτελεσματικής προσφυγής στη διαδικασία ασύλου. Στο πλαίσιο αυτό, απαιτείται η διεξαγωγή

⁸² Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, *Αιτιολογική έκθεση Σχεδίου Νόμου Περί Διεθνούς Προστασίας*, 15 Οκτωβρίου 2019, 44.

⁸³ Βλ. ΣΤΕ Ολ 2347/2017.

αξιολόγησης της λειτουργίας των Επιτροπών Προσφυγών και ουσιαστικής διαβούλευσης με σκοπό τη δημιουργία Επιτροπών ανεξάρτητων, αμερόληπτων και αποτελεσματικών τόσο στην ποιότητα όσο και στην ταχύτητα διεκπεραίωσης των προσφυγών.

Θα πρέπει επίσης να διασφαλιστεί ότι ο φόρτος εργασίας και χρόνος που θα έχουν οι τακτικοί δικαστές για να αντιμετωπίζουν την εξέταση των προσφυγών, λαμβανομένων υπόψη και των λοιπών υποθέσεων των οποίων επιλαμβάνονται αυτοί στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, δεν θα είναι τέτοιος ώστε να μειώνει την ποιότητα της εξέτασης των υποθέσεων, δεδομένων των αυξημένων εξειδικευμένων απαιτήσεων και γνώσεων των θεμάτων διεθνούς προστασίας.

Για τους λόγους αυτούς, η RSA καλεί τη Βουλή να απορρίψει την παρ. 3 του αρ. 116.

Τέλος, συνίσταται η απόρριψη των **αρ. 113 και 114**, με τα οποία το Υπουργείο επιχειρεί εξαιρετικά επαχθείς και μη εξατομικευμένες ρυθμίσεις για τη μείωση των εκκρεμών αιτήσεων ασύλου και των ελλείψεων θέσεων στις δομές φιλοξενίας, χωρίς τη θέσπιση ή έστω εξέταση μέτρων όπως διασφαλιστεί η προστασία των εν λόγω αιτούντων και δικαιούχων προστασίας από απάνθρωπες συνθήκες⁸⁴ ή επαναπροώθηση.

⁸⁴ Βλ. RSA, *Νομικό σημείωμα σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα*, 30 Αυγούστου 2018, διαθέσιμο στο: <https://bit.ly/2VVB53m>.

Παράρτημα – Κατάλογος προτεινόμενων τροποποιήσεων

Άρθρο 24: 1. Σε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος αναγνωρίζεται ως **δικαιούχος διεθνούς προστασίας** πρόσφυγας χορηγείται από την αρμόδια αρχή παραλαβής, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 21, άδεια διαμονής τριετούς διάρκειας. Η άδεια ανανεώνεται με απόφαση του Προϊσταμένου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή παραλαβής, το αργότερο τριάντα ημερολογιακές ημέρες πριν τη λήξη της. Η εκπρόθεσμη χωρίς αιτιολογία υποβολή της αίτησης ανανέωσης δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει σε απόρριψή της. Σε υπήκοο τρίτης χώρας ή ανιθαγενή ο οποίος αναγνωρίζεται ως **δικαιούχος επικουρικής προστασίας** χορηγείται από την αρμόδια αρχή παραλαβής, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του άρθρου 21, άδεια διαμονής ενός έτους. Η άδεια ανανεώνεται για δύο ακόμα έτη, κατόπιν επανεξέτασης, με απόφαση του Προϊσταμένου του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, η οποία υποβάλλεται στην αρμόδια αρχή παραλαβής, το αργότερο τριάντα ημερολογιακές ημέρες πριν τη λήξη της. Η εκπρόθεσμη χωρίς αιτιολογία υποβολή της αίτησης ανανέωσης δεν μπορεί από μόνη της να οδηγήσει σε απόρριψή της.

Άρθρο 46: Η RSA προτείνει την επαναφορά των διατάξεων του αρ. 46 Ν 4375/2016 ως ελάχιστη προϋπόθεση για τη συμμόρφωση της Ελλάδας με τις υποχρεώσεις της βάσει της Οδηγίας για την υποδοχή και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Άρθρο 47: 2. Οι αρμόδιες Αρχές μεριμνούν ώστε οι αιτούντες να κρατούνται κατά κανόνα σε ειδικές εγκαταστάσεις, χωριστά από κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου και στο μέτρο του δυνατού, χωριστά από άλλους πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που δεν έχουν υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν, οι αρμόδιες Αρχές διασφαλίζουν ότι οι συνθήκες κράτησης πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις του παρόντος άρθρου. **Απαγορεύεται η κράτηση των αιτούντων άσυλο με κρατούμενους του κοινού ποινικού δικαίου.**

3. Οι αιτούντες που τελούν υπό κράτηση έχουν **σταθερή** πρόσβαση σε υπαίθριους χώρους.

...

7. Οι αρμόδιες αρχές μεριμνούν (α) για την παροχή **παρέχουν** στους αιτούντες κατά την διάρκεια της κράτησης της **πρωτοδικούς** ιατρικής φροντίδας και (β) για την διασφάλιση του δικαιώματος **διασφαλίζουν το δικαίωμα** των αιτούντων για νομική εκπροσώπηση.

Άρθρο 53: 1. Οι αιτούντες διεθνή προστασία, μετά την πάροδο έξι μηνών από την ολοκλήρωση της διαδικασίας κατάθεσης της αίτησης διεθνούς προστασίας, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, ~~αν δεν έχει ληφθεί πρωτοδικώς απόφαση από την αρμόδια αρχή και η καθυστέρηση δεν μπορεί να αποδοθεί σε αυτούς,~~ έχουν δικαίωμα **ουσιαστικής** πρόσβασης στην αγορά εργασίας υπό τους όρους και προϋποθέσεις του άρθρου 71 του ν. 4375/2016, εφόσον κατέχουν «δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία» ή «δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού», σύμφωνα με το άρθρο 70, και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του.

Άρθρο 57: 4. Σε περιπτώσεις σοβαρής παραβίασης του Κανονισμού λειτουργίας των κέντρων φιλοξενίας η οποία διαταράσσει την ομαλή λειτουργία των κέντρων και την συμβίωση των ατόμων σε αυτά ιδίως όταν επιδεικνύεται ιδιαίτερα βίαιη συμπεριφορά επιβάλλεται ως κύρωση η διακοπή της παροχής υλικών συνθηκών. ~~Παράλληλα ενημερώνεται άμεσα ο οικείος Αστυνομικός Διευθυντής και, προκειμένου περί των Γενικών Αστυνομικών Διευθύνσεων Αττικής και Θεσσαλονίκης, ο αρμόδιος για θέματα αλλοδαπών Αστυνομικός Διευθυντής, προκειμένου να διακριβώσει αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της περίπτωσης δ' της παραγράφου 2 ή της περίπτωσης δ' της παραγράφου 3 του άρθρου 46 του παρόντος νόμου.~~ Εφόσον πρόκειται για ασυνόδευτο ανήλικο, η αρμόδια υποδοχής οφείλει, πριν από την επιβολή της διακοπής της στέγασης, να απευθυνθεί στις υπηρεσίες αρωγής και/ή στις δικαστικές αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των ασυνόδευτων ανηλικών προκειμένου να μεριμνήσουν για την τοποθέτηση του ανηλικού σε δομή που αρμόζει στις ανάγκες του και να διατάξουν τυχόν άλλα μέτρα αρωγής εφόσον τούτο δικαιολογείται από τις περιστάσεις.

Άρθρο 61: 1. Τα θύματα βασανιστηρίων, βιασμού ή άλλων σοβαρών πράξεων βίας πιστοποιούνται ~~με ιατρική γνωμάτευση από δημόσιο νοσοκομείο, στρατιωτικό νοσοκομείο ή κατάλληλα εκπαιδευμένους ιατρούς δημοσίων φορέων παροχής υπηρεσιών υγείας, συμπεριλαμβανομένων των ιατροδικαστών και λαμβάνουν την αναγκαία περίθαλψη για τη βλάβη που προκλήθηκε, ιδίως πρόσβαση σε κατάλληλη ιατρική και ψυχολογική θεραπεία ή περίθαλψη.~~

Άρθρο 65: 1. Κάθε αλλοδαπός ή ανιθαγενής έχει δικαίωμα υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας. Η αίτηση υποβάλλεται ενώπιον των Αρχών Παραλαβής, οι οποίες διενεργούν αμέσως πλήρη καταγραφή της. Η πλήρης καταγραφή περιλαμβάνει τουλάχιστον τα στοιχεία ταυτότητας, τη χώρα καταγωγής του αιτούντος, το όνομα του πατέρα, της μητέρας, του/της συζύγου και των τέκνων του, βιομετρικά στοιχεία αναγνώρισης, ~~καθώς, πλήρη~~ **σύντομη** αναφορά των λόγων για τους οποίους ο αιτών ζητά διεθνή προστασία, διεύθυνση κατοικίας ή διαμονής καθώς και, αν ο αιτών επιθυμεί, ορισμό αντικλήτου.

...

5. Σε περίπτωση που αλλοδαπός ή ανιθαγενής, για τον οποίο έχει διενεργηθεί απλή καταγραφή, δεν εμφανιστεί για την πλήρη καταγραφή της κατά την ορισθείσα ημερομηνία σύμφωνα με την παράγραφο 2, **παρ'ότι έχει κληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος**, η υπόθεση τίθεται στο αρχείο με απόφαση του Προϊσταμένου του αρμόδιου Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον υφίσταται ήδη σε ισχύ απόφαση επιστροφής ή επανεισδοχής ή απέλασης σε βάρος του αιτούντος ενημερώνεται άμεσα η αρμόδια αρχή που επιμελείται της εκτέλεσης των ως άνω διαδικασιών. Παράλληλα, εφόσον ο αλλοδαπός ή ανιθαγενής διαμένει σε Κέντρο Υποδοχής ή Φιλοξενίας ενημερώνεται και ο Προϊστάμενος του Κέντρου.

...

9. Αν η αίτηση διεθνούς προστασίας υποβληθεί σε μη αρμόδια αρχή, αυτή υποχρεούται να ειδοποιήσει αμέσως την αρμόδια Αρχή Παραλαβής με τον προσφορότερο τρόπο και να παραπέμψει σε αυτήν τον αιτούντα. **Στην περίπτωση αυτή, η Αρχή Παραλαβής προβαίνει στην καταγραφή της αίτησης εντός έξι (6) εργάσιμων ημερών.** Η Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου μεριμνά για την ενημέρωση και κατάρτιση των αρχών στις οποίες είναι πιθανόν να απευθυνθεί όποιος επιθυμεί να υποβάλει αίτηση διεθνούς προστασίας (ιδίως την Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα και την Υπηρεσία Υποδοχής και

Ταυτοποίησης Υποδοχής και Ταυτοποίησης), σχετικά με τις αρμόδιες υπηρεσίες και τη διαδικασία κατάθεσης της αίτησης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, ώστε να ενημερώνονται οι ενδιαφερόμενοι σχετικά με τον τόπο και τρόπο κατάθεσης αίτησης διεθνούς προστασίας.

Άρθρο 67: 1. Οι Αρχές Παραλαβής εκτιμούν, μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την υποβολή της αίτησης διεθνούς προστασίας, ή σε όποιο σημείο της διαδικασίας ανακύψουν οι σχετικές ανάγκες, αν ο αιτών χρήζει ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, ιδίως λόγω **ηλικίας, φύλου, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, ψυχικών διαταραχών ή** ενδείξεων ή ισχυρισμών ότι είναι θύμα βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας.

2. Εφόσον κριθεί ότι αιτούντες χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων, τους εξασφαλίζεται επαρκής υποστήριξη, **μεταξύ άλλων αρκετός χρόνος**, ώστε να μπορούν να απολαύουν των δικαιωμάτων και να συμμορφώνονται προς τις υποχρεώσεις του παρόντος Μέρους καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

3. **Αιτήσεις διεθνούς προστασίας προσώπων που χρήζουν ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων εξετάζονται πάντα με την κανονική διαδικασία.** Όταν η κατάλληλη υποστήριξη του προηγούμενου εδαφίου δεν μπορεί να παρέχεται εντός του πλαισίου των διαδικασιών των άρθρων 83 παράγραφος 9 και 90 του παρόντος, ιδίως όταν προκύπτει ότι ο αιτών χρήζει ειδικών διαδικαστικών εγγυήσεων συνεπεία βασανισμού, βιασμού ή άλλων σοβαρών μορφών ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας, δεν εφαρμόζεται ή παύει να εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων αυτών στα πρόσωπα αυτά. Όταν τα πρόσωπα της παραγράφου 1 εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 104 τότε τους παρέχονται οι εγγυήσεις της παραγράφου 3 του άρθρου 104.

Άρθρο 75: 8. Αιτήσεις διεθνούς προστασίας ασυνόδευτων ανηλίκων εξετάζονται πάντοτε με την κανονική διαδικασία.

Άρθρο 83: 7. Οι αρμόδιες Αρχές Παραλαβής καταγράφουν και εξετάζουν κατά απόλυτη προτεραιότητα αιτήσεις διεθνούς προστασίας σύμφωνα με: (α) την περίπτωση (γ) της παραγράφου 10 του άρθρου 39, (β) την παράγραφο 8 του άρθρου 46. Στις περιπτώσεις αυτές ενόψει του κατεπείγοντος η εξέταση της αίτησης πρέπει να ολοκληρώνεται υποχρεωτικά εντός 15 ημερών.

Οι αρμόδιες Αρχές Παραλαβής καταγράφουν και εξετάζουν υποχρεωτικά κατά προτεραιότητα αιτήσεις διεθνούς προστασίας, με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων του παρόντος, όταν αυτές αφορούν:

α) άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 39 εφόσον τα πρόσωπα αυτά τελούν σε καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 39.

(β) άτομα που υποβάλλουν αίτηση βάσει του άρθρου 90 ευρισκόμενα σε ζώνες διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας (διαδικασία στα σύνορα),

(βα) άτομα των οποίων οι αιτήσεις εύλογα πιθανολογείται ότι είναι βάσιμες

(γ) άτομα που ενδέχεται να υπαχθούν στις διαδικασίες του Κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ή εφόσον άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. έχει χορηγήσει στον αιτούντα καθεστώς διεθνούς προστασίας ή άλλο κράτος που δεσμεύεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου έχει αναλάβει την ευθύνη εξέτασης της σχετικής αίτησης, κατ'εφαρμογή του Κανονισμού αυτού

- ~~(δ) άτομα των οποίων οι αιτήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως προδήλως αβάσιμες σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 88,~~
- ~~(ε) άτομα για τα οποία η Ελληνική Αστυνομία με αιτιολογημένο έγγραφο της αναφέρει ότι συνιστούν κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη της χώρας,~~
- ~~(στ) άτομα τα οποία υποβάλλουν μεταγενέστερες αιτήσεις διεθνούς προστασίας κατά το στάδιο του παραδεκτού σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 89,~~
- ~~(ζ) άτομα τα οποία προέρχονται από πρώτη χώρα ασύλου σύμφωνα με το άρθρο 85, ή από ασφαλή τρίτη χώρα σύμφωνα με το άρθρο 86, ή από ασφαλή χώρα καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 87,~~
- ~~(η) άτομα που προέρχονται από συγκεκριμένη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής σύμφωνα με την περίπτωση (κ) της παραγράφου 8.~~

...

9. Η Αποφαινόμενη Αρχή εξετάζει μία αίτηση με την ταχύρρυθμη διαδικασία, όταν:
- α. ο αιτών προέρχεται από ασφαλή χώρα καταγωγής σύμφωνα με το άρθρο 87 του παρόντος,
 - ~~β. η αίτηση είναι προδήλως αβάσιμη σύμφωνα με το άρθρο 88 παράγραφος 2 του παρόντος.~~
 - γ. ο αιτών παραπλάνησε τους Αρχές με την παρουσίαση ψευδών πληροφοριών ή εγγράφων ή με την απόκρυψη σχετικών πληροφοριών ή εγγράφων όσον αφορά την ταυτότητα ή/και την εθνικότητά του, που μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την απόφαση,
 - δ. είναι πιθανόν ότι ο αιτών έχει καταστρέψει ή πετάξει κακόπιστα έγγραφο ταυτότητας ή ταξιδιωτικό έγγραφο που θα βοηθούσε στον προσδιορισμό τους ταυτότητας ή τους ιθαγένειάς του,
 - ε. ο αιτών έχει υποβάλει την αίτηση μόνο για να καθυστερήσει ή να εμποδίσει την εκτέλεση προγενέστερης ή επικείμενης απόφασης απέλασης ή με άλλο τρόπο απομάκρυνσής του,
 - στ. ο αιτών αρνείται να συμμορφωθεί με την υποχρέωση να υποβληθεί σε λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
 - ζ. ο αιτών έχει υποβάλει μεταγενέστερη αίτηση διεθνούς προστασίας, η οποία **δεν** είναι απαράδεκτη, σύμφωνα με το άρθρο 89 παράγραφος 5 του παρόντος · ή
 - η. ο αιτών εισήλθε παράνομα στη χώρα ή παρέτεινε παράνομα τη διαμονή του και, χωρίς σοβαρό λόγο, δεν παρουσιάσθηκε τους αρχές ή δεν υπέβαλε αίτηση για διεθνή προστασία το συντομότερο δυνατό, δεδομένων των συνθηκών τους εισόδου του· ή
 - θ. ο αιτών αρνείται να συμμορφωθεί με την υποχρέωση λήψης των δακτυλικών αποτυπωμάτων του, σύμφωνα με τον κανονισμό(ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, τους 26ης Ιουνίου 2013
 - ι. ο αιτών ενδέχεται, για σοβαρούς λόγους, να θεωρείται ότι συνιστά κίνδυνο για την εθνική ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη της χώρας μέλους, ή έχει υποβληθεί σε αναγκαστική απέλαση διὰ της βίας για σοβαρούς λόγους δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας τάξης δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας
 - κ. ο αιτών προέρχεται από συγκεκριμένη χώρα καταγωγής ή συνήθους διαμονής
 - λ. εφαρμόζεται επί των αιτήσεων χρονικό κριτήριο για την εξέτασή τους.
 - μ. είναι άτομο ευάλωτο ή άτομο που χρήζει ιδιαίτερων συνθηκών υποδοχής κατά τους διατάξεις του παρόντος νόμου εφόσον του παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 67 του παρόντος όπως απαιτούν τα αρ. 31, παρ. 8 και 43, παρ. 1 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Άρθρο 85: Η RSA συνιστά απόρριψη της περ. η' της παρ. 2 του αρ. 85.

Άρθρο 86: Προτείνεται η απόρριψη της προτεινόμενης διάταξης και η διεξαγωγή διαβούλευσης με στόχο την ορθή ενσωμάτωση του αρ. 38, παρ. 2 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Άρθρο 87: Κρίνεται απαραίτητη η συμπερίληψη στις πηγές πληροφοριών άλλων σχετικών διεθνών οργανισμών πέραν της UNHCR, καθώς και μη κυβερνητικών οργανώσεων, προς πλήρη συμμόρφωση της ελληνικής νομοθεσίας στο αρ. 37, παρ. 3 της Οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου.

Άρθρο 90: 1. Στις περιπτώσεις που υποβάλλονται αιτήσεις διεθνούς προστασίας στα σύνορα και τις ζώνες διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας, οι αιτούντες απολαμβάνουν των δικαιωμάτων και των εγγυήσεων των διατάξεων των άρθρων 69, 71, 75 και 47 του παρόντος νόμου. Οι αιτήσεις διεθνούς προστασίας που υποβάλλονται κατά το προηγούμενο εδάφιο εξετάζονται ως προς το παραδεκτό **δυνάμει του άρθρου 84 του παρόντος** ή/και ως προς την ουσία τους **σε διαδικασία δυνάμει του άρθρου 83, παράγραφος 9 του παρόντος.**

2. Αν δεν ληφθεί απόφαση εντός είκοσι οκτώ (28) ημερών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης, επιτρέπεται στον αιτούντα η είσοδος και παραμονή του στο εσωτερικό της χώρας, προκειμένου να εξετασθεί η αίτησή του σύμφωνα με τις λοιπές διατάξεις του παρόντος.

3. Σε περίπτωση μαζικών αφίξεων αφίξεων υπηκόων τρίτων χωρών ή ανιθαγενών, οι οποίοι υποβάλλουν αιτήσεις διεθνούς προστασίας στα σύνορα ή σε ζώνη διέλευσης λιμένων ή αερολιμένων της χώρας ή ενόσω παραμένουν σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης, με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη στην πράξη η εκεί εφαρμογή της παραγράφου 1, οι εν λόγω διαδικασίες μπορούν να εφαρμόζονται επίσης όπου και επί όσο χρονικό διάστημα φιλοξενούνται κανονικά οι συγκεκριμένοι υπήκοοι τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς σε σημεία πλησίον των συνόρων ή της ζώνης διέλευσης. Επίσης στην περίπτωση αυτή με κοινή απόφαση των Υπουργών Προστασίας του Πολίτη και Εθνικής Αμυνας εφαρμόζονται τα παρακάτω:

α. Η καταγραφή της αίτησης διεθνούς προστασίας, οι επιδόσεις των αποφάσεων και λοιπών διαδικαστικών εγγράφων, καθώς και η παραλαβή προσφυγών μπορεί να πραγματοποιείται από προσωπικό της Ελληνικής Αστυνομίας ή προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων.

β. Η συνέντευξη με τους αιτούντες διεθνή προστασία, δύναται να διενεργείται και από προσωπικό της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο ή άλλων αρχών.

γ. Η απόφαση του πρώτου βαθμού εκδίδεται υποχρεωτικά εντός δύο (2) ημερών. Η προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής είναι ~~τριών (3)~~ **δεκαπέντε (15)** ημερών. Η προσφυγή προσδιορίζεται υποχρεωτικά εντός τριών (3) ημερών. Η προθεσμία για την ειδοποίηση του αιτούντος σε περίπτωση προφορικής ακρόασης και για την κατάθεση τυχόν υπομνήματος μετά την εξέταση της προσφυγής είναι μίας (1) ημέρας. Η απόφαση εκδίδεται υποχρεωτικά εντός πέντε (5) ημερών.

Άρθρο 93: Η RSA συνιστά απόρριψη του αρ. 93.

Άρθρο 104: 1. ~~Με την επιφύλαξη της επόμενης παραγράφου,~~ Κατά τη διάρκεια της προθεσμίας για την άσκηση της προσφυγής και έως την επίδοση της απόφασης επί αυτής, ο αιτών επιτρέπεται να παραμείνει στο έδαφος της χώρας. Στην περίπτωση αυτή εφόσον έχει διαταχθεί με την απόφαση του πρώτου βαθμού η επιστροφή του αιτούντος

σύμφωνα με το Ν. 3907/2011 ή εφόσον έχει εκδοθεί αυτοτελώς πράξη επιστροφής, η επιστροφή δεν εκτελείται μέχρι την απόφαση επί της προσφυγής.

2. Σε περίπτωση κατά την οποία: α) η αίτηση διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί ως απαράδεκτη δυνάμει των περιπτώσεων α, γ και ε της παρ. 1 του άρθρου 84 του παρόντος, β) ο αιτών έχει υποβάλει δεύτερη μεταγενέστερη αίτηση μετά την έκδοση τελεσίδικης απόφασης, με την οποία η πρώτη μεταγενέστερη απορρίφθηκε ως απαράδεκτη ή αβάσιμη, γ) η αίτηση διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί ως προδήλως αβάσιμη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 88, δ) η αίτηση διεθνούς προστασίας έχει απορριφθεί με την ταχύρρυθμη διαδικασία πλην της περίπτωσης η' της παραγράφου 8 του άρθρου 83, η δυνατότητα παραμονής του αιτούντος κρίνεται από την Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματός προς την Επιτροπή με το οποίο ο αιτών εκθέτει τους σχετικούς λόγους που καθιστούν αδύνατη την επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του σύμφωνα με το Ν. 3907/2011 και δικαιολογούν την παραμονή του στη χώρα. Έως και την κατά τα ανωτέρω κρίση της Ανεξάρτητης Επιτροπής Προσφυγών περί της δυνατότητας παραμονής του στο έδαφος της χώρας, ο αιτών δικαιούται να παραμείνει σε αυτό, με εξαίρεση τις περιπτώσεις α' και β' της παρ. 9 του άρθρου 89 του παρόντος. Η Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών ή ο αρμόδιος δικαστής σε περίπτωση μονομελούς σύνθεσης, εξετάζει το αίτημα κατά νόμον και ουσία και κατόπιν εξατομικευμένης κρίσης, με βάση αντικειμενικά κριτήρια και σύμφωνα με τα άρθρα 20 και 21 του Ν. 3907/2011, αποφαιίνεται επί του αιτήματός αυτού το ταχύτερο δυνατό, με την έκδοση σχετικής απόφασης. Εφόσον το αίτημά του γίνει δεκτό διατάσσεται η παραμονή του αιτούντος στη χώρα και αναστέλλεται κάθε μέτρο απέλασης, επανεισδοχής ή επιστροφής του αιτούντος έως την έκδοση απόφασης επί της προσφυγής. Σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης, τα ως άνω μέτρα εκτελούνται.

3. Η δυνατότητα εξαίρεσης από το δικαίωμα παραμονής, σύμφωνα με την παράγραφο 1, εφαρμόζεται στις περιπτώσεις του άρθρου 90 του παρόντος μόνο εφόσον ο αιτών έχει την απαραίτητη συνδρομή διερμηνέα και νομική συνδρομή και προθεσμία τουλάχιστον μιας εβδομάδας ώστε να προετοιμάσει την αίτηση και να υποβάλει στην Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών τα επιχειρήματα υπέρ της αναγνώρισης του δικαιώματος παραμονής του στο έδαφος της χώρας, εν αναμονή της έκβασης της προσφυγής.

Άρθρο 113: Η RSA συνιστά απόρριψη του αρ. 113.

Άρθρο 114: Η RSA συνιστά απόρριψη του αρ. 114.

Άρθρο 116: 3. Η RSA συνιστά απόρριψη της παρ. 3.

...

14. Το άρθρο 71 του ν. 4375/2016 τροποποιείται ως εξής: «Οι αιτούντες διεθνούς προστασίας, εφόσον κατέχουν «δελτίο αιτούντος διεθνή προστασία» ή «δελτίο αιτήσαντος άσυλο αλλοδαπού», τα οποία έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 περίπτωση κδ του π.δ. 113/2013 (Α 146), του άρθρου 41 παράγραφος 1 (δ) του παρόντος και του άρθρου 8 παρ. 1 (δ) του π.δ. 114/2010 αντίστοιχα, έχουν δικαίωμα **ουσιαστικής** πρόσβασης σε εξαρτημένη εργασία ή την παροχή υπηρεσιών ή έργου μετά την παρέλευση έξι μηνών από την ημερομηνία υποβολής **κατάθεση** της αίτησης διεθνούς προστασίας και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος του δελτίου. Το δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας ανακαλείται αυτοδικαίως σε περίπτωση

πρωτοβάθμιας απορριπτικής απόφασης και μέχρι την έκδοση τελεσίδικης απόφασης επί της προσφυγής».

Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο (RSA)

Ευστρατίου Αργέντη 7

82100 Χίος, Ελλάδα

+30 22711 03721

info@rsaegean.org

<http://rsaegean.org/>